

Historical Background Context about the Worship of “Phra Kiu Ong Yah” in the Vegetarian Festival in Southern Thailand

บริบทจากหลักฐานประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการนับถือบูชา “พระกิว่องเอี้ย”

ในงานประเพณีถือศีลกินผักภาคใต้ของไทย

Jessada Ninsa-nguandecha

เจษฎา นิลสงวนเดชะ

School of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce, Thailand

Corresponding author

e-mail: jessada_nin@utcc.ac.th

Received 02-04-2025

Revised 27-06-2025

Accepted 29-06-2025

Doi: 10.69598/artssu.2025.4942.

How to Cite:

Ninsa-nguandecha, J. (2025).
Historical Background Context
about the Worship of “Phra Kiu
Ong Yah” in the Vegetarian
Festival in Southern
Thailand. *Journal of Arts and Thai
Studies*, 47(2), E4942 (1-19).

Keywords: Kiu Ong Yah, Prince
of Lu, Zhu Yihai, Southern Ming
Dynasty, the Vegetarian Festival,
southern Thailand

คำสำคัญ: กิว่องเอี้ย, พระเจ้า
หลู่หวิง, จูอี้ไห่, ราชวงศ์หมิงใต้,
ประเพณีถือศีลกินผัก, ภาคใต้ของไทย

Abstract

Background and Objectives: Phra Kiu Ong Yah serves as the principal deity in the Vegetarian Festival, playing a significant role in the ritual practices of Thai-Chinese communities, particularly in southern Thailand. Although prominently featured in folklore and ceremonial traditions, there remains a lack of systematic scholarly analysis linking the historical background of Phra Kiu Ong Yah to the origins and historical background context of the festival. This article aims to study the story of “Phra Kiu Ong Yah” based on the evidence from the stele inscription at the tomb of the Ming regent, Prince of Lu. Then, link the narrative to be communicated and the mission of resistance to the Qing dynasty and the restoration of the Ming dynasty carried out by secret societies. The analysis uses the couplets found in the Chinese shrine that has held the Vegetarian Festival tradition for nearly 200 years. In addition, the relationship between the worship of “Phra Kiu Ong Yah” and the Vegetarian Festival in southern Thailand is examined. Finally, insights are gained into who “Phra Kiu Ong Yah” is and how he is connected to this Vegetarian Festival in Southern Thailand.

Methods: The researcher uses historical research focusing on content analysis of the stele inscription from the tomb of the Ming regent, Prince of Lu, which refers to the Prince of Lu in the history of the Southern Ming dynasty. This includes analyzing the couplets found in the Chinese shrine that has held the Vegetarian Festival tradition for nearly 200 years, and examining the documents related to the worship of Phra Kiu Ong Yah at the Vegetarian Festival in southern Thailand. The findings are compiled and presented in the form of an analytical description.

Results: Phra Kiu Ong Yah, worshipped during the Vegetarian Festival in southern Thailand, can be traced back to Zhu Yihai, the prince of Lu, based on the analysis of the most evidence-based and credible legends. He was a descendant of the Southern Ming royal family and the 10th generation grandson of Zhu Yuanzhang, the founder of the Ming dynasty (Ming Taizu). This is the contextual background of the worship. However, most people understand Phra Kiu Ong Yah as a term for the Nine Emperor Gods, derived from the belief in the nine stars of the Big Dipper, which is at the forefront of the worship. In reality, the worship of Phra Kiu Ong Yah in its historical background context is a trace of secret societies in Southeast Asia whose mission was to overthrow the Qing dynasty and restore the rule of the Ming dynasty by the Han Chinese. By using the belief in the worship of the Big Dipper as a front, in order to escape the persecution by the Qing court.

Application of this study: This study result fills the gap in clarifying the question of who ‘Phra Kiu Ong Yah’ was by linking the historical background of the Southern Ming Dynasty with the worship of ‘Phra Kiu Ong Yah’ at the Vegetarian Festival in southern Thailand. The article provides valuable information for the study of the Vegetarian Festival in southern Thailand and can extend the analysis to the history of resistance to the Qing dynasty and the restoration of the Ming dynasty by Han Chinese groups who wanted to reclaim their independence.

Conclusions: The conclusion of this article shows that Phra Kiu Ong Yah has no connection with the meaning of the number 9. The association with the number 9 in communication was intended to evoke the homophonic meaning derived from the pronunciation of the number 9 in the Hokkien dialect, where the word for 9, ‘giu’ [giu3], sounds similar to ‘giu’ [giu5], meaning ‘help’. This was intended to convey the message of helping to restore the Ming dynasty from the Manchus. Furthermore, the content of the couplets found in the shrine confirms that the worship of Phra Kiu Ong Yah during the Vegetarian Festival does not derive its meaning from the foreground context of worshipping the nine stars of the Big Dipper or the nine ancient Chinese emperors. Rather, it is derived from the background context in which Phra Kiu Ong Yah is worshipped as the tutelary deity of the members of secret societies aiming to overthrow the Qing dynasty and restore the Ming dynasty. This deity is identified as Zhu Yihai, the prince of Lu, a descendant of the royal family of the Southern Ming.

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์ : พระกิวอ่องเอี้ย เป็นเทพประธานในประเพณีถือศีลกินผัก ซึ่งมีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยเฉพาะในภาคใต้ของประเทศไทย แม้จะปรากฏอย่างเด่นชัดในคติชนและพิธีกรรม แต่ยังขาดการศึกษาวិเคราะห์ที่เชื่อมโยงระหว่างประวัติของพระกิวอ่องเอี้ยกับจุดกำเนิดบริบททางประวัติศาสตร์ของประเพณีดังกล่าวอย่างเป็นระบบ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติ “พระกิวอ่องเอี้ย” (九王爷) จากหลักฐานแผ่นศิลาจารึกสุสานผู้สำเร็จราชการหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง 《皇明監國魯王圻志》 จากนั้นเชื่อมโยงเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารถึงการกิจการต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิงของกลุ่มสมาคมลับ จากป้ายคำกลอนคู่ภายในศาลเจ้าที่จัดงานประเพณีถือศีลกินผักมาอย่างยาวนานเกือบ 200 ปี จากนั้นชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการนับถือบูชาพระกิวอ่องเอี้ยในงานประเพณีถือศีลกินผักภาคใต้ของไทย เพื่อสรุปผลการศึกษาว่าพระ “กิวอ่องเอี้ย” คือใคร มีความเกี่ยวข้องกับงานประเพณีถือศีลกินผักภาคใต้ของไทยอย่างไร

วิธีการศึกษา : ผู้วิจัยใช้การศึกษาทางประวัติศาสตร์ โดยเน้นการวิเคราะห์เนื้อหาจากหลักฐานแผ่นศิลาจารึกสุสานผู้สำเร็จราชการหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าหลู่หวังในประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงได้ และวิเคราะห์เนื้อหาจากป้ายคำกลอนคู่ของศาลเจ้าที่จัดงานประเพณีถือศีลกินผักมาอย่างยาวนานเกือบ 200 ปี ร่วมกับการพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนับถือบูชาพระกิวอ่องเอี้ยในงานประเพณีถือศีลกินผักภาคใต้ของไทย ผลการศึกษาที่ได้จะนำมาเรียบเรียงและนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการศึกษา : พระกิวอ่องเอี้ยที่นับถือบูชาในงานประเพณีถือศีลกินผักภาคใต้ของไทย จากการวิเคราะห์ด้านนามที่มีหลักฐานและมีมูลความจริงมากที่สุด สามารถสรุปได้ว่า คือพระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ไห่ (魯王朱以海) ผู้สืบทอดพระโลหิตพระราชวงศ์หมิงได้ พระนัดดารุ่นที่ 10 ของปฐมจักรพรรดิราชวงศ์หมิง หมิงไท่จู จูหยวนจาง (明太祖朱元璋) ซึ่งเป็นการบูชาบริบททางกลับ แต่ผู้คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าพระกิวอ่องเอี้ยคืออวราชาราช 9 พระองค์ที่มาจากคติการบูชาดาวกระบวยเหนือทั้ง 9 ซึ่งเป็นการบูชาบริบททางหน้า แท้จริงแล้วการบูชาพระกิวอ่องเอี้ยในบริบททางกลับคือร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มสมาคมลับแถบประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีเป้าหมายเพื่อโค่นล้มราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูการปกครองราชวงศ์หมิงของกลุ่มจีนฮั่น โดยอาศัยคติความเชื่อการบูชาดาวกระบวยเหนือมาเป็นฉากหน้าเพื่อให้รอดพ้นจากการกวาดล้างของราชสำนักชิง

การประยุกต์ใช้ : ผลการศึกษานี้ได้เติมเต็มช่องว่างการสรุปว่า “พระกิวอ่องเอี้ย” คือใคร โดยเชื่อมโยงให้เห็นว่าภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนับถือบูชา “พระกิวอ่องเอี้ย” ในงานประเพณีถือศีลกินผักภาคใต้ของไทย บทความนี้จึงให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษารื่องประเพณีถือศีลกินผักภาคใต้ของไทย และอาจขยายประเด็นการวิเคราะห์สู่ประวัติศาสตร์การต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิงของกลุ่มจีนฮั่นที่ต้องการเอกราชกลับคืน

บทสรุป : บทสรุปของบทความนี้ชี้ให้เห็นว่า พระกิวอ่องเอี้ย ไม่มีความเชื่อมโยงกับความหมายเลข 9 แต่ประการใด ข้อเท็จจริงในการสื่อสารให้มีความเกี่ยวข้องกับ 9 มีจุดประสงค์เพื่อต้องการความหมายการฟ้องเสียงสำเนียงจีนฮกเกี้ยนจากเลข 9 คือคำว่า “กิว” [giu3] (九) ซึ่งฟ้องเสียงกับคำว่า “กิว” [giu5] (救) แปลว่า ช่วยเหลือ เห็นได้ว่าการสื่อความหมายให้ช่วยกอบกู้ราชวงศ์หมิงกลับคืนจากชาวแมนจู รวมถึงนัยยะเนื้อหาคำกลอนคู่ที่ปรากฏในศาลเจ้า สามารถช่วยยืนยันได้ว่าการนับถือบูชาพระกิวอ่องเอี้ยในงานประเพณีถือศีลกินผักไม่ได้สื่อความหมายจากบริบททางหน้าที่ตั้งบูชาเทพเจ้าดาวกระบวยเหนือทั้ง 9 และไม่ใช่ 9 บุรพกษัตริย์ในยุคโบราณของจีน แต่ต้องการสื่อความหมายจากบริบทฉากหลังที่นับถือบูชาในฐานะเทพเจ้าผู้คุ้มครองสมาชิกของกลุ่มสมาคมลับที่มุ่งหมายต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิง ซึ่งก็คือพระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ไห่ ผู้สืบทอดพระโลหิตพระราชวงศ์หมิงได้

บทนำ (Introduction)

พระกิวอ่องเอี้ย (九王爷) ถือเป็นเทพเจ้าท้องถิ่นที่สำคัญในพื้นที่หมิ่นหนาน (閩南) หรือฮกเกี้ยนได้ คติความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระกิวอ่องเอี้ยได้แพร่กระจายตามการอพยพของชาวมินหนานทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะพื้นที่ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย จนเกิดการผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมและวัฒนธรรมของถิ่นฐานใหม่ กลายเป็นคติความเชื่อประจำท้องถิ่นนั้น ปัจจุบันถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญของคติความเชื่อพื้นบ้านในสังคมไทย มีพิธีกรรมทางความเชื่อและประเพณีที่สำคัญก็คือ ประเพณีถือศีลกินผัก ซึ่งถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทย โดยเฉพาะพื้นที่ทางภาคใต้มีการประกอบพิธีกรรมรับเสด็จ-ส่งเสด็จพระกิวอ่องเอี้ย และพิธีกรรมอัญเชิญพระกิวอ่องเอี้ยออกแห่โปรดสาธุชนเสมือนองค์จักรพรรดิเสด็จประพาสเยี่ยมเยียนราษฎร จนกลายเป็นพิธีกรรมที่ยิ่งใหญ่และเป็นพิธีกรรมหนึ่งที่สำคัญของงานประเพณีถือศีลกินผักซึ่งจัดอย่างยิ่งใหญ่เป็นประจำทุกปี รวมถึงการแห่ขบวนเทพเจ้ารอบเมือง และการตั้งโต๊ะบูชารับเสด็จ สะท้อนให้เห็นถึงธรรมเนียมปฏิบัติของชาวจีนในภาคใต้ได้เป็นอย่างดี

จากการที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้ประกาศขึ้นบัญชี “ประเพณีถือศีลกินผัก” เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประเภท ราชอาณาจักรตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านการปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล (The Royal Thai Government Gazette, 2018 : 3-4) แสดงให้เห็นถึงบทบาทความสำคัญของประเพณีนี้อย่างยิ่ง ศาลเจ้าที่มีการสืบสานประเพณีถือศีลกินผักมาอย่างยาวนานในภาคใต้ เช่น ศาลเจ้ากะทู้ จังหวัดภูเก็ต ศาลเจ้าเล้งสั้นแก้ง จังหวัดพังงา ศาลเจ้าเงาะง้อจ้อซู้ก้ง จังหวัดกระบี่ ศาลเจ้าโป้เจ้เก้ง จังหวัดสตูล ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง ฯลฯ ซึ่งงานประเพณีถือศีลกินผักในแต่ละปีจะมีการแห่พระกิวอ่องเอี้ยรอบเมือง หากแต่พระกิวอ่องเอี้ยเป็นเทพเจ้าจีนองค์ใดนั้นยังเป็นที่คลุมเครือ ในแง่มุมทางประวัติศาสตร์นั้นก็ไม่ได้ระบุว่าพระกิวอ่องเอี้ยคือบุคคลใดในประวัติศาสตร์ แต่จากการสันนิษฐานของนักวิชาการจากประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย มีการกล่าวถึงและเชื่อมโยงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยราชวงศ์หมิง บ้างก็กล่าวว่า พระกิวอ่องเอี้ยคือจักรพรรดิซ่งเส้าตี้ เจ้าปิ่ง (宋少帝趙昞) บ้างก็ว่าพระกิวอ่องเอี้ยคือจักรพรรดิหมิงเส้าจง จูอิ้วเจี้ยน (明紹宗朱聿鍵) บ้างก็ว่าพระกิวอ่องเอี้ยคือจักรพรรดิหมิงซือจง จูโฮยวเจี้ยน (明思宗朱由檢) บ้างก็ว่าพระกิวอ่องเอี้ยคือผู้สำเร็จราชการพระเจ้าหลู่หวัง จูอิ้วไห่ (魯王監國朱以海) ตลอดจนมีการเชื่อมโยงการบูชาดาวเหนือที่เรียกว่า “เป้ยโต้ว” หรือ “ปักเต้า” (北斗) ก็คือดาวกระบวยใหญ่ ซึ่งเชื่อว่าเป็นดาวฤกษ์ 9 ดวงที่เรียงกันเป็นรูปกระบวย ทำให้เกิดความคิดความเชื่อว่าพระกิวอ่องเอี้ยคือนวราชาราช 9 พระองค์ เรียกว่า “จิวหวงต้าตี้” (九皇大帝) ในแง่มุมลัทธิศาสตร์หากออกเสียงภาษาหมิ่นหนานสำเนียงเฉียนโจว (閩南話泉州音) จะอ่านว่า “กิวหงโตเต้” [giu3 hong2 dai6 de5] หากออกเสียงภาษาหมิ่นหนานสำเนียงไต้หวัน (閩南話台灣腔) จะอ่านว่า “กิวหงโตเต้” [kiú hōng tái tè] ด้วยสำเนียงถิ่นจีนที่แตกต่างกันจึงทำให้มีชื่อหลากหลาย จนเป็นที่ถกเถียงกันว่าเสียงไหนคือเสียงที่ถูกต้อง ในสังคมไทยภาคใต้มีทั้งเรียกว่า “กิวอ่องเอี้ย” “กิวอ่องเอี้ย” “กิวอ่อง” “กิวอ่อง” “กิวอ่องโตเต้” “กิวอ่องโตเต้” ฯลฯ แต่ไม่ว่าจะอ่านออกเสียงอย่างไร เป็นที่ประจักษ์ว่าพระกิวอ่องเอี้ยเป็นที่เคารพศรัทธามาอย่างยาวนาน ไม่น้อยกว่า 200 ปีในสังคมไทย ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการบูชาในช่วงประเพณีถือศีลกินผักของไทยและประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างสิงคโปร์และมาเลเซีย ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับมนุษยชาติก็ได้ ปัจจุบันมีการก่อตั้ง “สมาพันธ์เต้าโบ้เก้งกิวอ่องโตเต้แห่งประเทศไทย” (泰國斗母宮九皇大帝總會) อย่างเป็นทางการ โดยมี “สมาคมอ้ามกุเก้ต” เป็นผู้ริเริ่มและผลักดันอีกด้วย

ผลการศึกษา (Results)

1. พระกิวอ่องเอี้ยคือเทพองค์ใด?

บทความเรื่อง “ตำนานพระกิวทองใต้กับความเชื่อในสังคมไทย” ตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย ปีที่ 34 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2557 ได้กล่าวถึงตำนานพระกิวทองใต้ที่ปรากฏในสังคมไทย เป็นตำนานที่นำทฤษฎีทางดาราศาสตร์ เรื่องกลุ่มดาวเบียโตว์มาจากประเทศจีน ตำนานพระกิวทองใต้ที่คนไทยรับรู้มากที่สุดมี 3 ตำนาน คือ ตำนานดาวเทพเบียโตว์ หรือดาวกระบวยเหนือทั้ง 9 (北斗九星) ของศาสนาเต๋า ตำนานอดีตพระเจ้าจักรพรรดิ 9 พระองค์ ผู้ปกครองแผ่นดินในสมัยยุค ปฐมจีน และตำนานทางประวัติศาสตร์จีนที่รำลึกถึงจักรพรรดิองค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ซ่งได้ จากการศึกษา พบว่า ชาวจีน โพนทะเลที่อพยพมาสู่แผ่นดินไทย โดยเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยน ก็ได้นำตำนานความเชื่อนี้มาด้วย ทำให้ความเชื่อ ความศรัทธาที่มี ต่อพระกิวทองใต้ได้เกิดการผสมผสานระหว่างแนวคิดทางพุทธศาสนาเถรวาท เต๋าและแนวคิดที่เชื่อมโยงเรื่องราวใน ประวัติศาสตร์อีกด้วย นอกจากนี้ การที่พระกิวทองใต้ดำรงอยู่ในฐานะเทพเจ้าจักรพรรดิแห่งประเพณีถือศีลกินเจ ทำให้ พระกิวทองใต้เต็มบทบาทสำคัญ และดำรงอยู่ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องยาวนานมาในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันนี้ (Ninsa-nguandechea, 2014 : 63)

ผู้เขียนได้ศึกษาและค้นคว้าหลักฐานทางประวัติศาสตร์เชิงประจักษ์เพิ่มเติม เพื่อเชื่อมโยงและชี้ให้เห็นว่า “พระกิว่องเอี้ย” (สำเนียงจีนฮกเกี้ยน) หรือ “พระกิวหว่องเอี้ย” (สำเนียงเสียงกวางตุ้ง) (九王爷) คือบุคคลใดในประวัติศาสตร์จีน มีตัวตนจริงหรือไม่ จากตำนานที่ได้ศึกษาในประเด็นเทพดาวเป๋ยโต้ว (北斗) รากฐานสู่ความศรัทธาพระกิวทองไต่เต่ อาจเป็นเพียงรากฐานความเชื่อการบูชาดาวของศาสนาเต๋า แล้วนำมาเชื่อมโยงกับการนับถือบูชาพระกิวทองไต่เต่ในภายหลัง สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ต้นกำเนิดใหม่ของ “ความเชื่อเรื่องจิวหวง” 《“九皇信仰” 起源新考》ของ จางอวี่นเจียง (张云江) มีความเห็นว่า

แม้ในยุคหลัง ความสัมพันธ์ระหว่าง “จิวหวง” (กิวทอง) (九皇) กับ “เป๋ยโต่ว” (ปักเต้า) (北斗) (กลุ่มดาวกระบวยเหนือ)” จะใกล้ชิดกันมาก แต่ความเชื่อเรื่อง “จิวหวง” ก็ไม่เท่ากับความเชื่อเรื่อง “เป๋ยโต่ว” และความเชื่อเกี่ยวกับ “จิวหวง” ของชาวจีนก็ไม่ได้มีต้นกำเนิดจากการบูชากลุ่มดาวเป๋ยโต่วโดยตรง (Zhang, 2014 : A08) ส่วนประเด็น “พระกิวทองใต้เต้ : สืบสายตำนานความจงรักภักดีนำมาสู่การกู้ชาติกู้แผ่นดิน” ทำให้ทราบว่า พระกิวทองใต้เต้คือจักรพรรดิองค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ซ่งใต้ พระนามว่า “เจ้าปิง” (赵昺) ซึ่งเสวยราชย์ในยามกลียุค ถูกพวกมองโกลบุกเข้าชิงแผ่นดินจีน ทำให้พวกมองโกลต้องการกำจัดจักรพรรดิเจ้าปิงแห่งราชวงศ์ซ่งอย่างถอนรากถอนโคน ปีที่ 2 รัชศกเสียนชิ่ง (祥兴二年) เมื่อกองทัพจางหงฟาน (张弘范) บุกโจมตี ณ หย่าซาน (崖山) ทำให้กองทัพของจางซือเจี๋ย (张世杰) ก็พ่ายแพ้ อัครเสนาบดีลู่อูฟู่ (陆秀夫) กราบทูลจักรพรรดิซ่งเจ้าปิงว่า สถานการณ์บ้านเมืองมาถึงจุดนี้แล้ว ฝ่าบาทควรพลีชีพพระองค์เพื่อชาติ พระองค์ได้รับความอภัยสมมาก ไม่ควรเสื่อมเสียชื่อเสียงอีก เขาจึงแบกจักรพรรดิซ่งเจ้าปิงกระโดดลงทะเลจนน้ำเสียชีวิต จางซือเจี๋ยนำเรือ 16 ลำออกทะเล ได้พบกับพระนางหยางไทเฮา (杨太后) ต้องการเชิญพระนางเพื่อหาผู้สืบทอดราชวงศ์สกุลจ้าวอีกครั้ง พระนางหยางไทเฮาเมื่อทราบว่าจักรพรรดิซ่งเจ้าปิงสิ้นพระชนม์แล้ว ก็คร่ำครวญเสียพระทัยว่า ข้าทนต์ทุกขัทรมาจนถึงที่นี่เพื่อราชวงศ์สกุลเจ้า (赵氏) ตอนนี้สิ้นหวังแล้ว พระนางจึงกระโดดลงทะเลสิ้นพระชนม์ จางซือเจี๋ยวางแผนเข้าเมืองกวางโจว (广州) เกิดพายุใหญ่ขึ้น เขาจัดรูปอธิษฐานว่า สถานการณ์ตอนนี้เป็นเช่นนี้ เป็นเจตนาของสวรรค์หรือไม่ พายุยิ่งรุนแรงขึ้น จางซือเจี๋ยจึงกระโดดลงทะเลเสียชีวิตตามไปอีกคน ราชวงศ์ซ่งล่มสลาย ราชวงศ์ดำรงอยู่ได้ 320 ปี (Yang, 2012 : 635) จากเหตุการณ์นี้ชาวจีนสอเกี้ยนได้เล่าขานเป็นตำนานว่าเป็นเหตุการณ์ที่ตรงกับวันที่ 9 เดือน 9 ตามจันทรคติจีน ค.ศ. 1279 ขณะที่จักรพรรดิซ่งเจ้าปิงพระชนมายุเพียง 9 พรรษา ราชวงศ์ซ่งได้ล่มสลายถือเป็นการสิ้นสุดราชวงศ์อย่างน่าเวทนา ประชาชนจีนชาวฮั่นรู้สึกอาลัยต่อเหตุการณ์อันอภัยสลด จึงต้องการปลุกกระแสความรักชาติให้กลับคืนมา พยายามจะฟื้นฟูราชวงศ์ซ่งขึ้นมามีอีกครั้ง จนได้รวมตัวกันเพื่อจะโค่นล้มชาวมองโกลให้ได้ โดยใช้การจัดงานกินเจบังหน้าเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล หวนรำลึกถึงจักรพรรดิเจ้าปิง

ต่อมาผู้เขียนได้ต่อยอดศึกษาค้นคว้าเอกสารทางประวัติศาสตร์ราชวงศ์ซ่งใต้ พบว่า จักรพรรดิเจ้าปิงสิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 19 เดือนมีนาคม ค.ศ. 1279 ซึ่งตรงกับวันที่ 6 เดือน 2 (二月初六) (ปฏิทินจันทรคติ) ค.ศ. 1279 ดังที่ Zhi Lan (2020) กล่าวถึงเหตุการณ์นี้ว่า เมื่อวันที่ 6 เดือน 2 ค.ศ. 1279 (ตามปฏิทินจันทรคติจีน) ได้เกิดศึกครั้งใหญ่ ณ หน้าผาเซาหย่าซาน (崖山海战) ซึ่งเป็นการรบครั้งสุดท้ายระหว่างราชวงศ์ซ่งกับราชวงศ์หยวน กองทัพซ่งเสียทำให้ฝ่ายกองทัพหยวน เมื่อเห็นว่าสถานการณ์สิ้นหวัง ลู่อูฟู่ อัครมหาเสนาบดีฝ่ายซ้ายจึงอุ้มจักรพรรดิซ่งเจ้าปิงกระโดดลงทะเลแล้ววินาตามกรรม พระองค์ทรงเจริญพระชนมพรรษาเพียง 8 พรรษาเท่านั้น จากนั้นมหาเสนาบดีจางซือเจี๋ยก็ได้กระโดดลงทะเลด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีประชาชนชาวซ่งได้นับแสนคนกระโดดทะเลเพื่อพลีชีพ ดีกว่าที่จะยอมจำนนต่อศัตรู ทุกคนต่างรำไห้โศกเศร้ากับเหตุการณ์นี้ (Zhi, 2020 : C2) เห็นได้ว่า เหตุการณ์นี้ไม่ใช่วันที่ 9 เดือน 9 (ปฏิทินจันทรคติ) อย่างที่เล่าขานในตำนานแต่อย่างใด หากจะเชื่อมโยงกับประเพณีกินเจ เดือน 9 จำนวน 9 วัน 9 คีน การผูกโยงกับเรื่องราวการเสด็จขึ้นครองราชย์ของพระองค์เป็นจักรพรรดิพระองค์ที่ 9 ของราชวงศ์ซ่งใต้ จะเป็นข้อเท็จจริงที่ตรงกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์จีนมากกว่าการผูกโยงกับวันที่พระองค์สิ้นพระชนม์ ดังนั้นผู้เขียนจึงได้วิเคราะห์ใหม่และสรุปได้ว่า ตำนานการกินเจเดือน 9 ในสังคมไทย ไม่น่าจะมีความเชื่อมโยงมาจากเหตุการณ์ที่ทำให้ราชวงศ์ซ่งได้ล่มสลาย เนื่องจากระยะเวลาที่ชาวจีนสอเกี้ยนได้นำประเพณีกินเจมาเผยแพร่ในไทยอยู่ในช่วงที่ราชวงศ์ซ่งได้สถาปนาขึ้นแล้ว บรรดาขุนนางที่ภักดีต่อราชวงศ์หมิงจึงต่างพากันหลบหนีไปยังประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อหลบภัยและวางแผนฟื้นฟูราชวงศ์ หมิง ตลอดจนเผยแพร่แนวคิดการต่อต้านราชวงศ์ซ่งและฟื้นฟูราชวงศ์หมิงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งระยะเวลาของปีสิ้นสุดราชวงศ์ซ่งใต้ ค.ศ. 1279 กับปีแรกของราชวงศ์ซ่ง ค.ศ. 1644 ห่างกัน 365 ปี ผู้เขียนจึงพิจารณาและมีความเห็นว่าไม่น่ามีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ของประวัติศาสตร์ราชวงศ์ซ่งใต้ อาจมีความเป็นไปได้เพียงเรื่องการกินเจของประชาชนเพื่อไว้ทุกข์และถวายเป็นพระราชกุศลแด่จักรพรรดิ

จากนั้นผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแผ่นจารึกสุสานพระเจ้าหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง 《皇明监国鲁王圻志》 เพื่อเชื่อมโยงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวการหนีถือนูซา “พระกิวอ่องเอี้ย” ของชาวจีนสอเกี้ยนจากการสันนิษฐานเบื้องต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า “พระกิวอ่องเอี้ย” คือ พระเจ้าหลู่หวังหรือโล่อ่อง (鲁王) จูอี้ไห่ (朱以海) ผู้สำเร็จราชการและอำมาตย์ในราชบัลลังก์ราชวงศ์หมิง และได้ทบทวนวรรณกรรมอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่พอจะสรุปเบื้องต้นได้ว่า พระกิวอ่องเอี้ยที่สาธุชนชาวจีนภาคใต้ของไทยต่างนับถือนูซาในงานประเพณีถือศีลกินผักมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงได้มากกว่าประวัติศาสตร์ราชวงศ์ซ่งใต้

2. พระกิวอ่องเอี้ยคือพระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ไห่หรือไม่?

พระเจ้าหลู่หวังหรือโล่อ่อง (鲁王) (ค.ศ. 1618-1662) ราชสกุลจู (朱) พระนามอี้ไห่ (以海) พระนามรองจี้วี่ยน (巨川) พระนามทางการคือเหิงซาน (恒山) และอีกพระนามหนึ่งคือฉางซานจื่อ (常山子) เป็นพระนัดดารุ่นที่ 10 ของจักรพรรดิหมิงไท่จูหยวนจาง (明太祖朱元璋) เป็นพระโอรสองค์ที่ 6 ของพระเจ้าหลู่ซู่หวัง จูโช่วหย่ง (鲁肃王朱寿镛) เป็นหนึ่งในผู้นำสำคัญของราชวงศ์หมิงใต้ที่ต่อต้านราชวงศ์ชิง ในปีที่ 17 รัชศกจงเจิน (崇祯十七年) (ค.ศ. 1644) จูอี้ไห่ (朱以海) ได้รับการแต่งตั้งจากจักรพรรดิหมิงซื่อจง (明思宗) ให้ดำรงพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าหลู่หวัง (鲁王) รุ่นที่ 11 แห่งราชวงศ์หมิง (明朝第十一代鲁王) หลังจากได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการเพียงแค่ 4 วัน หลี่จื่อเจิง (李自成) ได้ยึดกรุงปักกิ่ง จักรพรรดิหมิงซื่อจง (明思宗) ได้อัศวินิบัติกรรม สถานการณ์จึงวุ่นวายและไม่มั่นคง พระราชวงศ์หมิงใต้ต่างพากันหลบหนีลี้ภัยไปทั่วสารทิศ พระเจ้าหลู่หวังจึงได้เสด็จลี้ภัยไปยังไท่โจว (台州) นานจิง (南京) หังโจว (杭州) และพื้นที่ต่าง ๆ ในปีที่ 1 รัชศกหงกวง (ค.ศ. 1645) ภายใต้การสนับสนุนของเจิ้งจุนเชียน (郑遵谦) จางกั๋วเหว่ย (张国维) และขุนนางหลายคนจากราชวงศ์หมิงใต้ได้เชิญเสด็จพระองค์ไปยังเส้าซิง (绍兴) แล้วประกาศให้พระองค์เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ โดยใช้ชื่อว่าผู้สำเร็จราชการหลู่ (Jiang, 2024 : 74)

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงใต้ ทำให้ทราบว่า ในปี ค.ศ. 1645 พระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ไห่ ณ เมืองเส้าซิง (绍兴) ไม่ยอมรับพระราชสมัญญาของจักรพรรดิหลงอู่ (隆武帝) จึงได้ประกาศพระองค์เป็น "เจียนกั๋ว" (监国) หรือผู้สำเร็จราชการบริหารประเทศ และเรียกชื่อปีพระราชกัฏไปว่า "ปีที่ 1 เจียนกั๋วหลู่" (监国鲁元年) โดยไม่ได้ตั้งชื่อปีรัชศกใหม่แต่อย่างใด สอดคล้องกับ เจ้าอี้ (赵毅) และ ชูยต้า (崔达) (2022) ได้ให้ข้อมูลว่า ในปีที่ 1 รัชศกหงกวง (弘光元年) วันที่ 28 เดือน 6 (เดือนอธิกมาส) พระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ไห่ (鲁王朱以海) ได้ประกาศพระองค์เป็น "เจียนกั๋ว" (监国) หรือผู้สำเร็จราชการบริหารประเทศที่เมืองเส้าซิง (绍兴) มณฑลเจ้อเจียง (浙江) และตั้งชื่อปีพระราชกัฏไปว่า "ปีที่ 1 รัชศกเจียนกั๋ว" (监国元年) ซึ่งตรงกับปี ค.ศ. 1646 ซึ่งเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันกับวันที่จักรพรรดิหลงอู่ (隆武帝) สถาปนาตนเป็นจักรพรรดิที่เมืองฝูโจว (福州) เป็นวันที่สองหลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์ ในช่วงเวลานั้นประเทศจีนคือราชวงศ์หมิงใต้ (南明) มีสองรัฐบาลแยกต่างหาก โดยแต่ละรัฐบาลต่างก็มีความเป็นอิสระและไม่อยู่ภายใต้การปกครองของกันและกัน (Zhao & Cui, 2022 : 256)

เห็นได้ว่าในช่วงขณะนั้นพระเจ้าถังหวัง จูอีว่เจี้ยน (唐王朱聿键) ได้ประกาศขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดิที่ฝูโจว (福州) ทั้งสองฝ่ายต่างครองอำนาจในพื้นที่ของตน ในปีที่ 2 รัชศกหลงอู่ (隆武二年) (ค.ศ. 1646) ทหารชิงได้บุกเข้ามาทางตะวันออกของเจ้อเจียง พระเจ้าหลู่หวังจึงได้ลี้ภัยไปยังโจวซาน (舟山) ต่อมาพระองค์ได้รับการต้อนรับจากเจิ้งไฉ่ (郑彩) และเจิ้งเหลียน (郑联) หลานชายของเจิ้งจื่อหลง (郑芝龙) ซึ่งครองเกาะจินเหมิน (金門) และเกาะเซี่ยเหมิน (厦门) พระเจ้าหลู่หวังได้จัดระเบียบกองกำลังและยึดครองเมืองและเขตต่าง ๆ ถึง 27 แห่ง แต่ภายหลังพ่ายแพ้และเสด็จกลับไปยังโจวซานอีกครั้ง ในปีที่ 5 รัชศกหย่งลี่ (永历五年) (ค.ศ. 1651) ทหารชิงได้ยึดครองโจวซาน พระเจ้าหลู่หวังได้ลี้ภัยไปทางใต้ถึงเซี่ยเหมิน ขณะนั้นเจิ้งเจิงกง (郑成功) ได้ตั้งกองทัพอันจินเหมินและเซี่ยเหมิน และได้รับเสด็จให้พระเจ้าหลู่หวังถอยไปยังจินเหมิน ในระหว่างช่วงปี 10-12 รัชศกหย่งลี่ (永历十年到十二年间) พระเจ้าหลู่หวังได้ย้ายไปยังหนานอ้าว (南澳) ในกวางตุ้ง (广东) ในฤดูร้อนของปี 13 รัชศกหย่งลี่ (永历十三年) พระองค์ได้เสด็จกลับไปยังจินเหมินอีกครั้ง ในปี 16 รัชศกหย่งลี่ (永历十六年) พระองค์สิ้นพระชนม์ที่จินเหมิน ตลอดพระชนม์ชีพของพระเจ้าหลู่หวัง พระองค์ได้หลบหนีไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ทางทะเลประมาณ 18 ปี และได้ถอยไปยังจินเหมินเป็นเวลามากกว่า 10 ปี ขณะที่พระองค์ปรารถนาจะประทับพักอยู่ที่จินเหมิน พระองค์ได้แกะสลักคำว่า "ฮั่นอิงอวี่นเกิน" (汉影云根) (เงาฮั่นรากเมฆ-ผู้เขียน) บนก้อนหินใหญ่ที่เขาเซี่ยนไท่ (献台山) ซึ่งแสดงถึงความรู้สึกของพระองค์ที่ต้องต่อสู้กับศัตรูเพื่อฟื้นฟูราชวงศ์หมิง และต้องหลบหนีไปตามพื้นที่ต่าง ๆ เหมือนกับเมฆที่ล่องลอยไปทั่ว สุดท้ายพระองค์ได้ประทับพักมั่นคงเสมือนหยั่งรากที่จินเหมิน หลังจากที่พระเจ้าหลู่หวังสิ้นพระชนม์ พระศพของพระองค์ได้ถูกฝังใกล้กับก้อนหินที่แกะสลักนี้โดยคณะผู้ติดตามเสด็จ เพื่อเป็นที่อนุสรณ์และถวายเป็นความอาลัย (Ni, 2006 : 114)

จากการศึกษาพระราชประวัติของพระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ไห่ ในช่วงปลายราชวงศ์หมิง พบว่า พระองค์ได้รับการสนับสนุนให้เป็นผู้สำเร็จราชการ อ้างสิทธิ์ในราชบัลลังก์ราชวงศ์หมิง โดยมีเป้าหมายเพื่อต่อต้านราชวงศ์ชิงในนามของผู้สำเร็จราชการตามชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของจีน และร่วมมือกับเจิ้งเจิงกง (郑成功) ในมณฑลฮกเกี้ยนและเจ้อเจียงเพื่อฟื้นฟูราชวงศ์หมิง

หลังจากนั้นเขาได้ย้ายไปที่เกาะจินเหมิน พระเจ้าหลู่หวัง จู่อี้ไห่ ในสมัยที่ประทับพัก ณ เกาะจินเหมิน พระองค์เสวยมันเทศเป็นเครื่องเสวย ชาวบ้านจึงเรียกขานพระองค์โดยไม่เรียกพระนามจริงของพระองค์ว่า “อ๋องมันเทศ” (蕃薯王) ในปี 16 รัชศกหย่งลี่ (ค.ศ. 1662) พระองค์สิ้นพระชนม์ ณ เกาะจินเหมิน พระศพถูกฝังที่เกาะจินเหมิน เนื่องจากในขณะนั้นเกิดสงครามแย่งชิงเกาะระหว่างราชวงศ์หมิงและชิงอยู่บ่อยครั้ง เกาะอู่ (จินเหมิน) จึงอยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคงและเต็มไปด้วยความหวาดกลัว ดังนั้นพระศพของพระเจ้าหลู่หวังจึงไม่สามารถฝังลงดินได้อย่างสงบ สถานที่ฝังศพของพระองค์จึงยังคงเป็นปริศนา (Jincheng Township Municipality Office, Jinmen District, 2019 : 253-254) จนต่อมาในเดือน 8 ปีหมิงกั๋วที่ 48 แห่งสาธารณรัฐจีน (ค.ศ. 1959) กองทัพแห่งชาติได้ระเบิดภูเขาและขุดหินทางตะวันออกของเมืองจินเหมิน และพบหลุมฝังศพที่ฝังอยู่ใต้ดินโดยบังเอิญ พวกเขาขุดพบศิลาจารึกที่มีข้อความว่า “สุสานผู้สำเร็จราชการหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง” และต่อมาใน ค.ศ. 1960 พระอัฐิของพระเจ้าหลู่หวังถูกย้ายไปฝังที่เชิงเขาไท่อู่ (太武山) ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเส้นทางเล็ก ๆ และสร้างสุสานใหม่เพื่อให้ผู้คนได้เคารพและสักการะ ชาวบ้านในอู่เซียง (浯乡) (ชื่อโบราณของเกาะจินเหมิน) ต่างรู้สึกซาบซึ้งในความจงรักภักดีของพระองค์ ตั้งแต่นั้นมาทุกปีตามปฏิทินจันทรคติ พวกเขาจะจัดพิธีบูชาเพื่อรำลึกถึงความจงรักภักดีและความกล้าหาญของพระองค์

Figure 1 Tomb of Zhu Yihai, the Ming Regent, Prince of Lu (明監國魯王墓)

(Source: Jincheng Township Municipality Office, Jinmen District, 2019)

ประวัติศาสตร์หนังสือแห่งราชวงศ์ชิงที่รวบรวมและบันทึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของหนังสือและวรรณกรรมในสมัยราชวงศ์ชิง เล่มที่ 32 《皇清书史·卷三十二》 กล่าวว่า พระเจ้าหลู่หวัง จู่อี้ไห่ พระนัดดารุ่นที่ 9 ของจักรพรรดิ หมิงไท่จู่ และเป็นพระโอรสของพระเจ้าหลู่ซู่หวัง โซวยง (鲁肃王寿壙) พระองค์ได้ประกาศขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการบริหารประเทศที่เมืองเส้าซิง แต่เมื่อแผนการล้มเหลว พระองค์ได้หลบหนีไปพึ่งพาเจิ้งเจิงกงที่เกาะจินเหมิน และถูกเจิ้งเจิงกงสังหารในเวลาต่อมา (Chinese Text Project, 2006) เห็นได้ว่า พระเจ้าหลู่หวังมีความเกี่ยวข้องกับเจิ้งเจิงกง ผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านการรุกรานของราชวงศ์ชิงและพยายามฟื้นฟูราชวงศ์หมิงและตั้งตนเป็นผู้ปกครองได้วัน ดังนั้นจากการค้นพบสุสานผู้สำเร็จราชการพระเจ้าหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง ทำให้สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงข้อความที่ปรากฏในหนังสือประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงซึ่งเขียนในสมัยราชวงศ์ชิงที่กล่าวว่า “เจิ้งเจิงกงสังคนลอบปลงพระชนม์พระเจ้าหลู่หวังด้วยการจมน้ำในทะเล” นั้นไม่มีมูลความจริงตามที่กล่าวกันแต่ประการใด

หลี่เฟิงเม่า (李丰楙) (2020) ได้กล่าวถึงประเด็นกุญแจสำคัญคือการตีความใหม่ของตำนานต่าง ๆ ของพระ “กิวอ๋องเอี้ย” ที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกัน แต่เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดแล้วจะพบว่ามีความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ เรื่องราวของพระเจ้าหลู่หวังหรือโล่อ๋อง (鲁王) แก้วโจรสลัด (九海盜) หรือแก้วผู้กล้า (九義士) สามารถเป็นเรื่องราวที่แยกกันได้ แต่ก็สามารถเชื่อมโยงกันได้

เช่นกัน การเข้าใจภูมิหลังการเกิดขึ้นของตำนานจากประวัติศาสตร์ของสมาคมลับมีหลายประเด็นที่น่าสนใจ เช่น การอยู่ร่วมกันของเก้าโจรสลัดและเก้าผู้กล้า ทำไมถึงเกี่ยวข้องกับพระเจ้าหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิงได้ ปัญหาเหล่านี้ที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกัน หากแต่ก็สามารถเข้าใจได้โดยการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมลับพรรคฟ้าดิน เทียนตี้ฮ่วย (天地会) และสมาคมลับในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ไห่ (朱以海) แห่งราชวงศ์หมิงได้ ถูกเรียกว่า “กิวอ่องเอี้ย” (九王爷) ยังมีพระเจ้าถังหวง จูอี๋เจี้ยน (唐王朱聿键) และพระเจ้ากั๋วหวง จูโหยวหลาง (桂王朱由榔) (จักรพรรดิหย่งลี่) ที่ปรากฏตัวหลังจากการสวรรคตของจักรพรรดิฉินเจิน (崇祯帝) บรรดาองค์ถูกยกย่องโดยนักรบต่อต้านซึ่งที่แตกต่างกัน และเริ่มดำเนินการต่อต้านราชวงศ์ชิง การสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าหลู่หวังมีความสำคัญต่อชาวจีนในมาเลเซีย โดยเฉพาะสมาชิกของสมาคมลับพรรคมีดเล็กเสี้ยวเตาฮ่วย (小刀会) ที่ไม่พอใจกับราชวงศ์ชิงที่สถาปนาขึ้น พวกเขาเป็นผู้รอดชีวิตและมีความจงรักภักดีต่อราชวงศ์หมิงได้ยกพระเจ้าหลู่หวังเป็น “กิวอ่องเอี้ย” (九王爷) การสร้างตำนานนี้ทำให้เสื้อผ้าสีขาวบริสุทธิ์มีความหมายใหม่ เสื้อผ้าสีขาวถูกมองว่าเป็นเสื้อผ้าไว้ทุกข์ สมาคมลับเทียนตี้ฮ่วยและเสี้ยวเตาฮ่วยอาจมองว่าการสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าหลู่หวังเป็น “การสูญเสียของแผ่นดิน” การเข้าใจเส้นทางการแพร่กระจายของความเชื่อนี้เชื่อว่าความเชื่อเรื่องกิวอ่องเอี้ยเริ่มต้นจากฮกเกี้ยน (福建) และเปรียบเทียบกับเส้นทางการหลบหนีของนักรบต่อต้านซึ่งที่หนีลงใต้ พวกเขาจะไปถึงปิ่นกิง (檳城) ก่อน แล้วจึงค่อยไปแพร่กระจายที่กุเกี๊ยะ (普吉) ในภายหลัง ทำให้ทั้งสองแห่งกลายเป็นพื้นที่สำคัญในการแพร่กระจายตำนานภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ร่วมกันนี้ กิวอ่องสามารถเชื่อมโยงกับพระเจ้าหลู่หวังหรือโล่อ่อง และเก้าโจรสลัดสามารถถูกกล่าวว่าเป็นเก้าผู้กล้าทั้งหมดนี้เป็นสองด้านของเหรียญเดียวกัน ใช้เพื่อเปรียบเทียบกับแก่นักรบต่อต้านซึ่ง เลขเก้ามักถูกมองว่าเป็นตัวเลขศักดิ์สิทธิ์และลึกลับ ง่ายต่อการเชื่อมโยงให้เข้ากับเรื่องดาว 9 ดวง และสามารถแสดงถึงนักรบจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อรำลึกถึงวีรบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว พวกเขาจึงสวมเสื้อผ้าสีขาวตามประเพณีโบราณ และตีความว่าเป็น “การไว้ทุกข์ให้กับเก้าผู้กล้า” (Li, 2020 : 245-246) ดังนั้นเมื่อได้ทราบข้อเท็จจริงว่าพระกิวอ่องเอี้ยคือพระเจ้าหลู่หวัง ผู้เขียนจึงได้ศึกษาเนื้อหาที่ปรากฏในแผ่นจารึกสุสานพระเจ้าหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง 《皇明監國魯王圻志》 เพื่อเชื่อมโยงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

ข้อสันนิษฐานในประเด็นพระกิวอ่องเอี้ยคือพระเจ้าหลู่หวังจูอี้ไห่ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ จูเฟย (朱飛) ซึ่งได้ตีพิมพ์บทความยาวในหนังสือพิมพ์พาณิชย์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 《南洋商报》 อธิบายว่าเพราะเหตุใด พระกิวอ่องเอี้ยของสิงคโปร์จึงเป็น จิวหวงจื่อหรือพระเจ้าหลู่หวังจูอี้ไห่ เขาอ้างว่าพระเจ้าหลู่หวังเป็นทายาทรุ่นที่ 9 ของโอรสองค์ที่ 9 ของจักรพรรดิผู้สถาปนาราชวงศ์หมิง ดังนั้นในตำนานพื้นบ้านจึงเรียกพระองค์ว่า “กิวอ่องเอี้ย” (Zhu, 1979 : 19) และหลี่เฟิงเม่า (李丰楙) ยังเชื่อว่า “พระกิวอ่องไต่เต่” (九皇大帝) อาจจะเป็น “พระกิวอ่องเอี้ย” (九王爷) หรือพระเจ้าหลู่หวัง (魯王) (Li, 2020 : 245-246) ทั้งนี้จากการวิจัยของชีวซินหมิน (邱新民) นักวิชาการชาวสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ. 1959 ได้มีการค้นพบสุสานโบราณบนเกาะจินเหมิน (金門) ซึ่งมีการขุดพบศิลาจารึกของพระเจ้าหลู่หวัง ผู้สำเร็จราชการในสมัยราชวงศ์หมิง เนื้อหาบนศิลาจารึกได้บันทึกเรื่องราวของพระเจ้าหลู่หวังไว้อย่างละเอียด รวมถึงสาเหตุการเสียชีวิตของพระองค์ โดยระบุว่าพระองค์เป็นโรคหืดหอบ และสิ้นพระชนม์จากพระประชวรด้วยพระอาการพระเสมหะอุดตันเมื่อวันที่ 10 เดือน 11 ปีเร็นอัน (壬寅) หรือปี ค.ศ. 1662 ขณะมีพระชนมายุ 45 พรรษา จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าเรื่องราวของพระเจ้าหลู่หวังมีอยู่จริง แต่ข้อกล่าวหาว่าเขาถูกเจิ้งเจิงกง (郑成功) สังหารนั้นเป็นการบิดเบือนประวัติศาสตร์ ดังนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับพระกิวอ่องไต่เต่ที่ว่ามีขึ้นเพื่อรำลึกถึงพระเจ้าหลู่หวังจึงมีความน่าเชื่อถือ ปัจจุบันในช่วงงานประเพณีถือศีลกินผัก สารุชนผู้ศรัทธาจะสวมเสื้อผ้าสีพื้นแบบจีนโบราณ คาดเข็มขัดสีเหลือง และพันผ้าสีขาวที่ศีรษะและข้อมือ ซึ่งล้วนมีความเกี่ยวข้องกับการรำลึกถึง พระเจ้าหลู่หวัง เนื่องจากในช่วงปลายพระชนชีพ พระเจ้าหลู่หวังมีบทบาทในการต่อต้านราชวงศ์ชิง การที่ประชาชนรำลึกถึงพระองค์จึงมีนัยยะของการต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิงอย่างชัดเจน ความเชื่อในพระกิวอ่องไต่เต่จึงมีลักษณะของสมาคมลับที่แฝงแนวคิดต่อต้านราชวงศ์ชิงอยู่ด้วย เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น? ก็เพราะในสภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์ขณะนั้น พวกเขาไม่สามารถประกาศแนวคิดต่อต้านราชวงศ์ชิงอย่างเปิดเผยได้ จึงต้องอาศัยความเชื่อทางศาสนาเป็นฉากหน้าเพื่อรวบรวมผู้มีอุดมการณ์เดียวกัน พวกเขาจึงผูกเรื่องเข้ากับความเชื่อในดาวเหนือทั้งเก้าดวงและแต่งเรื่องโจรสลัดทั้งเก้าขึ้นมา ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องยากที่จะเข้าใจ (Li, 2006 : 208)

3. แผ่นจารึกสุสานพระเจ้าหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง 《皇明监国鲁王圻志》

Figure 2 Epitaph of the Ming Regent, Prince of Lu

(Source: National Museum of History, Taiwan, 2011)

จากการศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์แห่งชาติไต้หวัน (国立历史博物馆) พบว่า แผ่นจารึกสุสานผู้สำเร็จราชการพระเจ้าหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง ปัจจุบันถือเป็นสมบัติอันล้ำค่าของชาติ เก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์แห่งชาติไต้หวัน หมายเลขประจำรายการในพิพิธภัณฑ์คือ 7792 มีขนาดความสูง 64 เซนติเมตร กว้าง 45 เซนติเมตรหนา 4.5 เซนติเมตร โดยค้นพบอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองเก่าจินเจิง (旧金城) ในจินเหมิน (金门) เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ. 1959 วัสดุของแผ่นจารึกเป็นหินบะซอลต์ ขณะพบแผ่นจารึกยังคงสมบูรณ์ ยกเว้นมุมขวาที่เสียหายเพียงเล็กน้อย ตัวอักษรส่วนใหญ่ยังคงอ่านได้ มีเพียงไม่กี่ตัวที่เลือนลาง แผ่นจารึกระบุว่า “แผ่นจารึกสุสานผู้สำเร็จราชการพระเจ้าหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง” แกะสลักด้วยอักษรจีนตัวเต็ม เนื้อหาของแผ่นจารึกบรรยายถึงการประสูติและการสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าหลู่หวัง รวมถึงเหตุการณ์สำคัญในชีวิตของพระองค์ ตามบันทึกประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิง 《明史》 พระเจ้าหลู่หวังได้เสด็จลี้ภัยทางทะเลในช่วงปลายราชวงศ์หมิง และอาศัยอยู่ที่จินเหมิน เจิ้งเจิงกง (郑成功) ให้การรับเสด็จเป็นอย่างดี แต่ภายหลังเกิดความขัดแย้งกัน พระเจ้าหลู่หวังจึงวางแผนจะเสด็จไปยังหนานอ้าว (南澳) แต่เจิ้งเจิงกงสั่งให้คนมาลอบปลงพระชนม์จมน้ำในทะเล อย่างไรก็ตาม แผ่นจารึกกลับบันทึกว่า “พระเจ้าหลู่หวังประชวรด้วยโรคหอบหืด และสิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 13 เดือน 11 ปีเร็นอัน” ซึ่งขัดแย้งกับบันทึกทางประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงที่ระบุว่าเจิ้งเจิงกงสั่งให้คนมาลอบปลงพระชนม์ด้วยการจมน้ำ เนื่องจากเจิ้งเจิงกงเสียชีวิตก่อนพระเจ้าหลู่หวัง เมื่อวันที่ 8 เดือน 5 ปีเร็นอัน แผ่นจารึกนี้จึงมีความสำคัญในการตรวจสอบและแก้ไขข้อผิดพลาดทางประวัติศาสตร์ และมีคุณค่าสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ไต้หวันในยุคของเจิ้งเจิงกง (National Museum of History, Taiwan, 2011)

จากการศึกษาข้อความอักษรจีนที่ปรากฏอยู่บนแผ่นจารึกสุสานผู้สำเร็จราชการพระเจ้าหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง มีเนื้อหาต้นฉบับภาษาจีน ดังนี้

“监国鲁王，讳以海，字巨川，号恒山，别号常石子。始封先王，讳檀，为高皇帝第九子，分藩山东兗州府；王其十世孙也，世系详玉牒。王之祖恭王，讳坦颐；父肃王，讳寿鏞。传位第三庶子安王，讳以派，王兄也。崇祯十五年冬，虏陷兗州，安王及第一子、第四弟以沂、第五弟以江，俱同日殉难。山东抚臣奏闻，王以第六庶子，母王氏所生、颁授镇国将军；部覆应继王位，崇祯十七年四月初四日册封为鲁王。三月初旬，使臣持节甫出都，而京师旋告陷矣。东省驿骚，王遂南迁。

弘光帝登极南都，移封王于浙台州府。南中不守，虏骑薄钱塘，浙东诸臣竖义旗，扶王监国，都绍兴，则弘光乙酉闰六月间事也。次年仲夏，浙事中溃，王浮海入舟山。会闽中舟师在北，迎王至中左所。复移师琅琦，附省诸邑，

屡有克复。虏援大至，复者尽失，王又再抵舟山。躬率水师入姑苏洋，迎截虏舟；而浙虏乘机捣虚，舟山竟不可援矣。王集余众南来，闻永历皇上正位粤西，喜甚，遂疏谢监国，栖踪浯岛金门城。至丙申，徙南澳，居三年。己亥夏，复至金门。计自鲁而浙、而闽、而粤，首尾凡十八年。王间关灝上，力图光复，虽末路养悔，而志未尝一日稍懈也。

王素有哮喘疾，壬寅十一月十三日中痰而薨，距生万历戊午五月十五日，年才四十有五，痛哉！

元妃张氏，兗济宁州张有光长女，原浙之宁波人，充陷殉节。继妃张氏，亦宁波人，舟山破日，投井而死。有子六，皆庶出：第一子、第三子在兗陷虏，存亡未卜；次子卒于南中；第四子弘椿、第五子弘朴、第六子弘栋，俱在北蒙难；仅存夫人一今晋封次妃一陈氏遗腹八阅月。女子：长为继妃张氏所生，选闽安侯周瑞长男衍昌为仪宾，未嫔；尚二女，俱陈氏出，未字。

岛上风鹤，不敢停衬，卜地于金城东门外之口山，穴坐酉向卯。其地前有巨湖、右有石峰，王屡游其地，题“汉影云根”四字于石，卜葬兹地，王顾而乐可知也！以是月念二日辛酉安厝。

谨按会典：亲藩营葬，奉旨翰林官撰圹志、礼部议谥。今圣天子远在滇云，道路阻梗，未（未）繇上请；姑同诸文武叙王本末及生薨年月，勒石藏诸圹中。指日中兴，特旨赐谥、改葬，此亦足备考订云。

永历十六年十二月念二日，辽藩宁靖王宗臣术桂全文武官谨志。” (Chen, Ch. 2013 : 13-14)

ผู้เขียนแปลเนื้อหาข้างต้นเป็นภาษาไทย ดังนี้

“ผู้สำเร็จราชการราชวงศ์หมิง พระเจ้าหลู่หวัง มีพระนามจริงว่า อี้ไห่ พระนามรองว่า จั๋วชวัน พระนามที่ได้รับจากผู้อื่นว่า เหิงชาน และพระนามล้าลองว่า ฉางสือจื่อ ตำแหน่งพระเจ้าหลู่หวังพระองค์แรกที่ได้รับการแต่งตั้งคือ พระเจ้าจูถาน ซึ่งเป็นพระโอรสองค์ที่ 9 ของจักรพรรดิเกา (จักรพรรดิหมิงไท่จู-ผู้เขียน) ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าผู้ครองเมืองเหยียนโจวในชานตง จูอี้ไห่เป็นพระราชนัดดาคนที่ 10 ของจักรพรรดิหมิงไท่จู สายราชสกุลของพระองค์ถูกบันทึกไว้อย่างละเอียดในแผ่นบันทึกวงศ์ตระกูลของราชวงศ์จิ้น

พระอัยกาของจูอี้ไห่คือ กงหวัง จูถานอี้ และพระบิดาของพระองค์คือ จูโช่วยง ตำแหน่งถูกสืบทอดไปยังพระโอรสองค์ที่ 3 ของจูโช่วยง คือ จูอี้ไฟ ซึ่งเป็นพระเชษฐาของจูอี้ไห่ ในฤดูหนาวปีที่ 15 รัชศกฉงเจิน เมืองเหยียน โจวถูกโจมตี พระเจ้าอันหวัง (จูอี้ไฟ-ผู้เขียน) และพระโอรสองค์แรก รวมถึงพระอนุชาองค์ที่ 4 จูอี้ลิ่ง และพระอนุชาองค์ที่ 5 จูอี้เจียง ลี้พระชนม์ในวันเดียวกัน

เมื่อผู้ว่าราชการมณฑลชานตงรายงานเรื่องนี้ จูอี้ไห่ซึ่งเป็นพระโอรสองค์ที่ 6 ของจูโช่วยง และเกิดจากพระมารดาสกุลหวัง ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นแม่ทัพปกป้องแผ่นดิน และได้รับการเห็นชอบให้สืบทอดตำแหน่ง ในวันที่ 4 เดือน 4 ปีที่ 17 รัชศกฉงเจิน จูอี้ไห่จึงได้รับการแต่งตั้งเป็นพระเจ้าหลู่หวัง

ในช่วงต้นเดือนมีนาคม เมื่อราชทูตผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของราชสำนักออกจากเมืองหลวง เมืองหลวงก็ถูกโจมตีทันที การเดินทางในมณฑลตะวันออกเกิดความวุ่นวาย จูอี้ไห่จึงย้ายไปทางใต้

เมื่อจักรพรรดิหงกงเสด็จขึ้นครองราชย์ที่เมืองหนานจิง ได้ย้ายพระเจ้าหลู่หวังไปยังเมืองไท่โจวในมณฑลเจ้อเจียง เมื่อทางใต้ไม่สามารถรักษาไว้ได้ กองทัพมองโกลบุกเข้ามาในเมือง

เจียนถึง ขุนนางในเจ้อเจียงต่างซบซึ้งเพื่อสนับสนุนพระเจ้าหลู่หวังเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และตั้งเมืองหลวงที่เมืองเส้าซิง ซึ่งเหตุการณ์เกิดขึ้นในเดือน 6 ปีอิ้วเหว รัชศกหงกวง

ในช่วงกลางฤดูร้อนของปีถัดมา สถานการณ์ในเจ้อเจียงล่มสลาย พระเจ้าหลู่หวังจึงล่องเรือ ไปยังเกาะโจวซาน เมื่อกองทัพเรือจากฮกเกี้ยนมาถึงทางเหนือ ได้ทูลเชิญพระเจ้าหลู่หวังเสด็จไป ยังจงจิวส์ จากนั้นย้ายกองทัพไปยังหลางฉี และเข้าร่วมกับเมืองต่าง ๆ ในมณฑล ซึ่งสามารถ ฟื้นฟูได้หลายครั้ง แต่เมื่อกองทัพมองโกลมาถึง การฟื้นฟูทั้งหมดก็สูญเสียไป พระเจ้าหลู่หวังจึง เสด็จกลับไปยังเกาะโจวซานอีกครั้ง

พระเจ้าหลู่หวังนำกองทัพเรือเข้าสู่ทะเลซุเพื่อสกัดกั้นเรือของพวกมองโกล แต่กองทัพ มองโกลในเจ้อเจียงใช้โอกาสนี้โจมตีเกาะโจวซานจนไม่สามารถช่วยเหลือได้ พระเจ้าหลู่หวังจึง รวบรวมผู้คนที่เหลือและย้ายไปทางใต้ เมื่อได้ทราบข่าวจักรพรรดิหย่งลี่ขึ้นครองราชย์ที่พื้นที่ทาง ตะวันตกของมณฑลกวางตุ้ง พระเจ้าหลู่หวังปิติยินดี จึงขอลาออกจากผู้สำเร็จราชการ และไป อาศัยอยู่ที่เกาะจินเหมิน

ในปีปิงเชิน พระเจ้าหลู่หวังย้ายไปยังเกาะหนานแอ้และประทับอยู่ 3 ปี ในฤดูร้อนปีจี้ให้ พระเจ้าหลู่หวังเสด็จกลับไปยังเกาะจินเหมิน นับตั้งแต่เจ้อเจียง ฮกเกี้ยน และกวางตุ้ง ระยะเวลา รวมถึง 18 ปี พระเจ้าหลู่หวังทรงพยายามฟื้นฟูราชวงศ์ หมิงอย่างเต็มที่ แม้ในช่วงสุดท้ายใน พระชนม์ชีพจะรู้สึกเสียพระทัย แต่ความมุ่งมั่นของพระองค์ไม่เคยลดลงเลยแม้แต่วันเดียว

พระเจ้าหลู่หวังมีพระอาการประชวรด้วยโรคหอบหืด ในวันที่ 13 เดือน 11 ปีเร็นอัน พระองค์สิ้นพระชนม์จากการสำลักพระเสมหะ นับตั้งแต่ประสูติในวันที่ 15 เดือน 5 ปีอู่อู่ รัชศกวันลี่ มีพระชนมายุเพียง 45 พรรษาเท่านั้น เป็นที่น่าเศร้าสลดยิ่งนัก

พระอัครมเหสี สกุลงจาง ธิดาคนโตของจางโหย่วกวงจากเมืองเหยียนโจวและจีหนิง มณฑล ซานตง เดิมเป็นคนเมืองหนึ่งไป มณฑลเจ้อเจียง เมื่อพื้นที่เมืองถูกยึด พระนางได้สละชีพเพื่อชาติ พระมเหสี สกุลงจางเช่นกัน ชาวเมืองหนึ่งไป เมื่อเกาะ โจวซานถูกยึด พระนางได้กระโดดบ่อน้ำ สิ้นพระชนม์ มีพระโอรส 6 พระองค์ ทั้งหมดกำเนิดจากพระมเหสี พระโอรสองค์โตและองค์ที่ 3 ถูก จับกุมในเหตุการณ์ยึดเมืองเหยียนโจวและจีหนิง ไม่ทราบชะตากรรม พระโอรสองค์รอง สิ้นพระชนม์ทางภาคใต้ พระโอรสองค์ที่ 4 หงเชิน พระโอรสองค์ที่ 5 หงฝู และพระโอรสองค์ที่ 6 หงต้ง ต่างสิ้นพระชนม์ทางภาคเหนือ มีเพียงพระชายาพระองค์เดียวที่ยังมีพระชนม์ชีพ คือ พระชายาเฉิน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นพระมเหสีองค์ที่ 2 ขณะนี้ทรงพระครรภ์ได้ 8 เดือน ส่วน พระธิดาพระองค์โตกำเนิดจากพระมเหสีองค์ที่ 2 สกุลงจาง ได้เลือกโจวรุ่ย บุตรชายคนโตของ หมิ่นอันโหว เป็นพระคู่หมั้น แต่ยังไม่ทรงอภิเษกสมรส และพระธิดาอีก 2 พระองค์กำเนิดจาก พระชายาเฉิน ยังไม่ได้หมั้นหมายกับคู่ใด

บนเกาะ (จินเหมิน) มีลมและนกระเรียน ไม่กล้าหยุดพัก จึงเลือกขัณฑ์ที่ภูเขาโจวซาน นอกประตูตะวันออกของเมืองจินเฉิง หลุมฝังพระศพหันหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้และทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ดินนี้มีทะเลสาบใหญ่ด้านหน้าและยอดเขาหินด้านขวา พระเจ้าหลู่หวัง เสด็จเยือนที่นี่หลายครั้ง และได้จารึกอักษรจีน 4 ตัวลงบนก้อนหิน คำว่า “เงาอันร่าเริง” จึงเลือก ฝังพระศพของพระองค์ ณ สถานที่แห่งนี้ พระองค์น่าจะทรงโปรดและพอพระทัยอย่างยิ่ง ในวันที่ 2 เดือนนี้ ปีซินโหย่ว ได้ประกอบพระราชพิธีฝังพระศพ

ตามบันทึกในหนังสือว่าด้วยระเบียบราชสำนัก พระราชพิธีฝังพระศพของพระองค์ทาง การเป็นฝ่ายจัดการ โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักราชบัณฑิตเขียนคำกล่าวถวายราชสดุดีจารึกบน แผ่นศิลา และกระทรวงพิธีการพิจารณาถวายพระนามหลังสิ้นพระชนม์ ปัจจุบันกษัตริย์ประทับอยู่ ห่างไกลในแคว้นยูนนาน การเดินทางยากลำบาก ไม่สามารถขอพระราชทานได้ จึงขอให้บรรดา ข้าราชการทั้งหลายบันทึกเรื่องราวของพระองค์และวันเดือนปีที่ประสูติและสิ้นพระชนม์ไว้บนแผ่น

หินฝังในสุสาน เมื่อถึงวันที่ราชวงศ์หมิง จะมีพระราชโองการพิเศษให้เฉลิมพระปรมาภิไธยใหม่ และย้ายสุสานใหม่ ซึ่งจะเป็นหลักฐานในการตรวจสอบต่อไป

วันที่ 2 เดือน 12 ปีที่ 16 รัชศกหย่งลี้ แห่งจิ้งหวัง จูชู่กั๋วแห่งแคว้นเหลียว และข้าราชการ ทั้งฝ่ายพลเรือนและกลาโหมได้บันทึกไว้ด้วยความระมัดระวัง”

จากการศึกษาแผ่นศิลาจารึกข้างต้น ทำให้ทราบว่า กองทัพแห่งชาติได้ค้นพบศิลาจารึกของพระเจ้าหลู่หวังที่ด่านตะวันออกของเมืองเก๋าจินเจิงในเกาะจินเหมินเมื่อ ค.ศ. 1959 ศิลาจารึกดังกล่าวยังคงอยู่ในสภาพสมบูรณ์ ยกเว้นส่วนขวามือที่เสียหาย ตัวอักษรบนศิลาจารึกที่ทำจากหินบะซอลต์สามารถอ่านได้เกือบทั้งหมด โดยมีคำว่า “แผ่นศิลาจารึกพระเจ้าหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง” และบันทึกพระราชประวัติของพระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ให้ไว้อย่างชัดเจนว่า พระอิสริยยศ “หลู่หวัง” พระองค์แรกคือ พระเจ้าจูถาน เป็นพระโอรสพระองค์ที่ 9 ของปฐมจักรพรรดิราชวงศ์หมิง ซึ่งก็คือจักรพรรดิหมิงไท่จู จูหยวนจาง (明太祖朱元璋) ทั้งนี้ จูอี้ให้เป็นพระราชนัดดาคนที่ 10 ของจักรพรรดิหมิงไท่จูอีกด้วย จึงมีความเป็นไปได้ว่า สำหรับชาวบ้านสามัญชนอาจจะเข้าใจคลาดเคลื่อนโดยเข้าใจว่าพระเจ้าหลู่หวังเป็นพระโอรสพระองค์ที่ 9 จึงเรียกกันโดยทั่วไปว่า จิ้งหวัง หรือกิวอ๋อง (九王) และเรียกขานตามภาษาชาวบ้านว่า จิวหวงเหี้ยหรือกิวอ๋องเอี้ย (九王爷) เพื่อต้องการสื่อความหมายว่าเป็นองค์พระองค์ที่ 9 ต่อมาเมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ชาวบ้านกราบไหว้บูชาในฐานะมหาราชาธิราชจึงเรียกขานว่า “จิวหวงต้าตี้” หรือ “กิวอ๋องไต่เต่” (九皇大帝) สื่อความหมายถึงผู้ที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นมหาจักรพรรดิ มหาราชา จักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ในหมู่เทพเจ้า คำว่า “ต้าตี้” หรือ “ไต่เต่” จึงเป็นคำที่ใช้เรียกเทพเจ้าที่มีอำนาจสูงตงองค์จักรพรรดิ ส่วนคำว่า “หวงเหี้ย” หรือ “หองเอี้ย” (皇爷) เป็นคำเรียกขานองค์จักรพรรดิของขุนนางในสังคมศักดินาจีนยุคโบราณ

หากพิจารณาคำว่า “หวังเหี้ย” หรือ “อ๋องเอี้ย” (王爷) สามารถเข้าใจได้ว่า เป็นคำเรียกขานผู้ที่ได้รับการโปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาศักดิ์ชั้นหวัง (อ๋อง) ในสมัยโบราณของจีน “อ๋อง” ชั้น 1 ชั้นเอก ผู้ที่จะได้รับตำแหน่งอ๋องโดยมากเป็นพระโอรส พระเชษฐา หรือพระอนุชาในองค์จักรพรรดิ เรียกว่า “ซินหวัง” หรือ “ซินอ๋อง” (亲王) เป็นตำแหน่งเชื้อพระวงศ์ลำดับที่ 1 โดยพระโอรสผู้สืบทอดในอ๋องจะมีตำแหน่ง ชื่อหวัง (嗣王) ชั้น 1 ชั้นรอง และสามารถสืบทอดพระอิสริยยศได้เรื่อย ๆ ส่วนตำแหน่งอ๋องที่มีความสำคัญรองลงมาเรียกว่า จวินหวัง (郡王) หรือ “กุนอ๋อง” จักรพรรดิจะแต่งตั้งให้กับพระโอรสขององค์รัชทายาทหรือขุนนางที่มีความดีความชอบ จากการศึกษาพระอิสริยยศของเชื้อพระวงศ์จีนโบราณ ทำให้ทราบว่า พระอิสริยยศตำแหน่ง “จวินหวัง” (君王) ในสมัยราชวงศ์ฮั่น (汉) และเว่ย (魏) มีเพียงตำแหน่ง “หวัง” (อ๋อง) (王) เท่านั้น จักรพรรดิจินอู่ตี้ (晋武帝) ทรงสถาปนาพระราชนัดดาและพระญาติกว่า 20 พระองค์ให้เป็น “หวัง” โดยมีอาณาเขตอยู่ในแคว้นการปกครอง ในสมัยราชวงศ์สุย (隋) ตำแหน่ง “จวินหวัง” ถูกใช้อย่างเป็นทางการ โดยมีตำแหน่งต่ำกว่า “หวัง” ในสมัยราชวงศ์ถัง (唐) ตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งที่มีพระอิสริยยศต่ำกว่า “ซินหวัง” (亲王) (พระราชโอรส) “หวงไท่จื่อ” (皇太极) (มกุฎราชกุมารหรือรัชทายาท) และ “จูหวัง” (诸王) (พระราชโอรส) ทุกพระองค์ถูกเรียกว่า “จวินหวัง” รวมทั้งพระราชนัดดาที่สามารถได้รับการแต่งตั้งเป็น “จวินหวัง” ได้เช่นกัน ในสมัยราชวงศ์ชิง (清) “จวินหวัง” ถูกเรียกว่า “ตัวหลัวจวินหวัง” (多罗郡王) แต่งตั้งโดยไม่ใช้ชื่อแคว้นปกครอง และมีพระนามทั้งดงามเหมือนกับตำแหน่ง “หวัง” เช่น ชุ่นเจิงจวินหวัง (顺承郡王) เป็นต้น ตำแหน่งนี้อยู่ต่ำกว่าตำแหน่ง “ซือจื่อ” (世子) (รัชทายาท) และเป็นตำแหน่งที่สามในบรรดาตำแหน่งขุนนางทั้งสิบสี่ตำแหน่ง โอรสจากพระอัครมเหสีของจวินหวังจะได้รับการสืบทอดตำแหน่งจวินหวังต่อไป (He & Yue, 1990 : 23)

จากการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของราชวงศ์หมิง ทำให้ทราบว่า พระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ให้ (鲁王朱以海) เป็นพระโอรสองค์ที่ 6 ของพระเจ้าหลู่ซู่หวัง จูไช่วยง (鲁肃王朱寿鏞) ซึ่งดำรงพระฐานันดรศักดิ์พระอิสริยยศ “หลู่หวัง” พระองค์ที่ 9 ของราชวงศ์หมิง ทั้งนี้ดำรงพระอิสริยยศ “หลู่หวัง” พระองค์แรกคือ จูถาน (朱檀) พระโอรสพระองค์ที่ 10 ของจักรพรรดิหมิงไท่จู จูหยวนจาง (明太祖朱元璋) ซึ่งไม่ใช่พระโอรสพระองค์ที่ 9 ตามที่ระบุในแผ่นศิลาจารึกนี้ จากการศึกษา พบว่า ข้อเท็จจริงแล้ว พระโอรสพระองค์ที่ 9 คือ พระเจ้าเจ้าหวัง จูฉี (赵王朱杞) ซึ่งสิ้นพระชนม์ขณะมีพระชนมายุเพียง 1 พรรษา 3 เดือน นอกจากนี้ ตำแหน่ง “หลู่หวัง” เป็นหนึ่งในฐานันดรศักดิ์ของจีนโบราณ หมายถึง เจ้าผู้ครองแคว้นหลู่ พระเจ้าหลู่หวัง จูถาน ดำรงพระอิสริยยศ “หลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิงพระองค์แรก” (明朝第一代鲁王) ส่วนพระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ให้ ดำรงพระอิสริยยศ “หลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิงพระองค์ที่ 11” (明朝第十一代鲁王) แต่เพราะสาเหตุใดในแผ่นศิลาจารึกกลับบันทึกว่า พระเจ้าหลู่หวัง จูถาน

เป็นพระโอรสพระองค์ที่ 9 ผู้เขียนสันนิษฐานว่าอาจจะเป็นเพราะพระเจ้าเจ้าหวัง จู๋นี้ สิ้นพระชนม์ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ประสูติเมื่อวันที่ 27 เดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1369¹ สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม ปี ค.ศ. 1370² จึงมีความเป็นไปได้ว่าเป็นการนับลำดับเข้าไป จึงนับพระเจ้าหลู่หวัง จู๋แทนเป็นพระโอรสพระองค์ที่ 9 แทน แต่ก็ยังเป็นเพียงแค่การหาจุดเชื่อมโยงของผู้เขียนเท่านั้น

นอกจากนี้ยังปรากฏข้อความที่กล่าวถึงสาเหตุของการสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าหลู่หวังว่า พระเจ้าหลู่หวังมีอาการประชวรด้วยโรคหอบหืด และสิ้นพระชนม์จากการสำลักพระเสมหะในวันที่ 13 เดือน 11 ปีเร็นอัน จึงถือเป็นการล้างมลทินให้เจิ้งเจิงกงที่ถูกกล่าวหามานานถึง 300 ปี ซึ่งในบันทึก “ประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิง บรรพชีวะประวัติบุคคลสำคัญ เล่มที่ 4” 《明史·列传第四》ระบุว่า “พระเจ้าซู่หวังโซ่วยงสืบราชบัลลังก์ ต่อมาเมื่อสิ้นพระชนม์ รัชทายาทพระเจ้าอู่ไฟสืบราชบัลลังก์ในปีที่ 15 กองทัพต้าชิงยึดเมืองเหยียนโจว (兗州) พระองค์ถูกจับและสิ้นพระชนม์ในเวลาต่อมา พระอนุชาจูอี้ให้เสด็จลี้ภัยสู่เมืองไถโจว (台州) จางกั๋วเหว่ย (张国维) และคนอื่น ๆ ต้อนรับการตั้งถิ่นฐานที่เมืองเส้าซิง (绍兴) โดยใช้ชื่อว่า “หลู่เจียนกั๋ว” (鲁监国) ในเดือน 6 ปีที่ 3 รัชศกซุ่นจื้อ (顺治) กองทัพใหญ่ยึดเส้าซิงได้ จูอี้ให้เสด็จหนีไปทางทะเล หลังจากนั้นได้ประทับอยู่ที่จินเหมิน (金門) เจิ้งเจิงกง (郑成功) ถวายการต้อนรับตามธรรมเนียมเป็นอย่างดี แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง จูอี้ให้เริ่มผ่อนคลายลงและรู้สึกที่ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ จึงตั้งใจจะเสด็จไปยังหนานเอ้า (南澳) เจิ้งเจิงกงจึงสั่งการให้คนมาทำให้พระองค์จมน้ำลงสู่ทะเล (Zhang et al., 1739) เห็นได้ว่า พระเจ้าหลู่หวังจูอี้ให้สิ้นพระชนม์จากการถูกเจิ้งเจิงกงสั่งให้คนมาจัดการทำให้พระองค์จมน้ำลงสู่ทะเล พระองค์สิ้นพระชนม์จากการจมน้ำ และจากเหตุการณ์คดีหนานเอ้า (南澳公案) ทำให้เจิ้งเจิงกงถูกเข้าใจผิดมาหลายร้อยปี อย่างไรก็ตาม แผ่นศิลาจารึกได้ระบุว่า “พระเจ้าหลู่หวังมีอาการประชวรด้วยโรคหอบหืด และสิ้นพระชนม์จากการสำลักพระเสมหะในวันที่ 13 เดือน 11 ปีเร็นอัน” ซึ่งยืนยันว่าพระเจ้าหลู่หวังสิ้นพระชนม์จากโรคหอบหืดในช่วงบั้นปลายพระชนม์ชีพ ทำให้เห็นว่าบันทึกใน “ประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิง” มีข้อผิดพลาด และทำให้ผู้คนเข้าใจว่าเจิ้งเจิงกงเป็นผู้ลอบปลงพระชนม์พระเจ้าหลู่หวัง กอปรกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เจิ้งเจิงกงเสียชีวิตเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ. 1662 ส่วนพระเจ้าหลู่หวังสิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 1662 เห็นได้ชัดเจนว่า เจิ้งเจิงกงเสียชีวิตก่อนพระเจ้าหลู่หวัง 6 เดือน จึงไม่มีความเป็นไปได้ที่จะสั่งคนมาลอบปลงพระชนม์พระเจ้าหลู่หวังตามที่กล่าวในประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิง

4. พระเจ้าหลู่หวังมีความเกี่ยวข้องกับงานประเพณีถือศีลกินผักภาคใต้ของไทยอย่างไร

จากการศึกษาความเชื่อมโยงของคติการบูชาพระกิวอ่องเอี้ยหรือพระกิวอ่องไต่เต๋ในงานประเพณีถือศีลกินผักภาคใต้ พบว่าพื้นที่ภายในหล้ายตัว (内坛) หรือหล้ายเตียน (内殿) ห้องที่ประทับของศาลเจ้าต่าง ๆ ที่ประดิษฐานเทพประติมาพระกิวอ่องไต่เต๋บางแห่งปิดประตู บางแห่งกันม่านไม่สามารถมองเห็นได้ เสมือนเป็นเขตพระราชฐานชั้นใน ภายนอกมีเพียงโต๊ะแท่นบูชาตั้งตะเกียง 9 ดวง บูชาเป็นจำนวน 9 วัน 9 คืน ดังตัวอย่างศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง พื้นที่หล้ายตัว ถือเป็นเขตหวงห้ามบุคคลทั่วไปไม่สามารถเข้าไปได้ เมื่อถึงช่วงงานประเพณีถือศีลกินผักประจำปีจะกันทางผ้ามาสนีเหลืองปิดไว้ จนที่เป็นที่สงสัยของเหล่าสาธุชนว่าภายในมีอะไร เหตุใดเป็นพื้นที่ลับไม่สามารถเข้าไปได้

หากมองจากบริเวณด้านหน้าจะเห็นว่า มีการตั้งประดิษฐานเทพประติมาองค์เต้าโป้เทียนจุน (斗母天尊) เทวลักษณะหลายพระกร แต่จุดเด่นคือมือซ้ายถือพระอาทิตย์มีอักษรจีน 日 มือขวาถือพระจันทร์มีอักษรจีน 月 ก็คืออักษรหมิง (明) ซึ่งอักษรหมิงในพระหัตถ์ของเทพเต้าโป้ในศาลเจ้า มือซ้ายและขวาขององค์เต้าโป้ที่มีหลายแขนและยกสูงที่สุด มักถือพระอาทิตย์และพระจันทร์แยกกัน ซึ่งทำให้ผู้คนนึกถึงตัวอักษร “หมิง” (ราชวงศ์หมิง) ที่แยกออกจากกันได้อย่างง่ายดาย (Wang, 2008) เห็นได้ว่าหากเอามารวมกันจะสื่อความหมายอักษรจีนคำว่า “หมิง” ซึ่งก็คืออักษรที่สื่อถึงความปรารถนาต้องการโค่นล้มราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิง ถือเป็นอักษรที่ใช้ในช่วงที่มีการต่อต้านราชวงศ์ชิงและพยายามฟื้นฟูราชวงศ์หมิงในประวัติศาสตร์จีน เนื่องจากเชื้อพระวงศ์และกลุ่มขุนนางเก่าที่ยังคงจงรักภักดีต่อราชสำนักหมิงได้มีความพยายามที่จะกอบกู้ราชวงศ์หมิงให้กลับมามีอำนาจในการปกครองอาณาจักรอีกครั้ง ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวคล้ายกับในสมัยราชวงศ์จินที่สามารถยึดครองทางตอนเหนือได้สำเร็จ ทำให้ราชวงศ์ชิงต้องอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐานไปอยู่ทางตอนใต้ และตั้งราชวงศ์ใหม่เป็นราชวงศ์ชิงไต้ จึงมีความเป็นไปได้ที่ชาวบ้านจะเชื่อมโยงถึงเหตุการณ์รำลึกถึงจักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์ชิงไต้ก็คือจักรพรรดิน้อยเจ้าปิงที่สิ้นพระชนม์ในทะเลเช่นกัน

¹ 《太祖高皇帝实录·卷四十五》洪武二年九月二十七日 ○ 是月 皇第九子纪生

² 《太祖高皇帝实录·卷五十九》洪武三年十二月二十九日 ○ 是岁 赵王纪薨

จากการวิเคราะห์การปรากฏของอักษรหมิง (明) ยังสามารถเชื่อมโยงนัยยะความหมายของคำกลอนคู่ที่ปรากฏอยู่ที่เสาน้ำหลายตัวห้องที่ประทับพระกิวอ่องไต้เต่ ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง คือ “日昞晶龍黑樣，月朋晶崩定乾坤” ศาลเจ้ากะทู้ จังหวัดภูเก็ต คือ “日昞晶龍黑樣，月朋晶崩定乾坤” ศาลเจ้าจ้วยตุ้ย จังหวัดภูเก็ต “日昞晶龍理珠，月朋晶崩定乾坤” เห็นได้ว่าล้วนมีความเกี่ยวข้องกับกวีนิพนธ์ เฉลิมรัฐราชสำนักราชวงศ์หมิงของขบวนการที่ยึดแนวทางต่อต้านอำนาจการปกครองของชนต่างเผ่าที่ไม่ใช่ชาวจีนฮั่น โดยมีเป้าหมายในการกอบกู้แผ่นดินคืนแก่ชาวจีน การเคลื่อนไหวของขบวนการกลุ่มนี้คือ “ต่อต้านแมนจู ฟิ้นฟูราชวงศ์หมิง” (反清复明) ซึ่งมีคำกลอนคู่ว่า “日昞晶光龍理珠，月明四海定乾坤” สามารถถอดเป็นบทกลอนได้ว่า “สุริยเรืองรุ่งหล้า เลอนภา ลัดลุ่มมังกรถลา ล่อแก้ว จันทร์เพ็ญเด่น เวหา เห็นทั่วทิศเฮย กระจำพราวเพริศแพรว ผ่องพันจักรวาลฯ” กลอนคู่บทนี้ มีลักษณะบังคับเป็นบทคู่สัมผัสกัน สาระโดยย่อคือ อักษรกระทู้บทแรก คือ “รื่อ” หมายถึงพระอาทิตย์หรือวัน ส่วนอักษรกระทู้บทหลัง คือ “เยว้” หมายถึง พระจันทร์หรือเดือน เมื่อนำเอาอักษรทั้ง 2 ตัวมาสนธิกันเข้าเป็นตัวเดียวกัน กลายเป็นอักษร “หมิง” หมายถึง สะอาด สดสว่าง ซึ่งหมายถึงราชวงศ์หมิง หรือ “พลังรวมสุริยันจันทรา” (สำนวนนิยายจีน) คือคติความเชื่อในความผสมกลมกลืนของพลวัต “ยินหยาง” (ยินยาง) ด้วย (Wutthipanich, 2001 : 281) นอกจากนี้ อักษร “จู” (珠) ยังพ้องเสียงกับสกุลแซ่ของจูหยวนจาง (朱元璋) ซึ่งเป็นพระนามเดิมของจักรพรรดิหงอู่ (洪武帝) ผู้สถาปนาราชวงศ์หมิง และยังมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งของราชวงศ์หมิงก็คือ “จูหมิง” (朱明王朝) ทำให้เป็นเหตุผลที่สามารถสันนิษฐานได้ว่า คำกลอนคู่นี้เกี่ยวข้องกับการสถาปนาชื่อราชวงศ์หมิง (Ninsa-nguandechea, 2023 : 78)

คำกลอนคู่ข้างต้นยังคล้ายคลึงกับคำกลอนคู่ทางศาลเจ้าที่มีการบูชาพระกิวอ่องไต้เต่ของประเทศมาเลเซีย Wang Chenfa (王琛发) กล่าวว่า ในศาลเจ้าหรือโรงเจที่บูชาพระกิวอ่อง มักจะมีการแขวนป้ายคำกลอนที่มีเนื้อหาคล้ายกัน แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นป้ายที่มีความสมบูรณ์ เช่น “日昞晶龍黑樣，月朋晶崩定乾坤” เป็นการเพิ่มตัวอักษร 日 และ 月 ตามลำดับด้วยการซ้อนอักษรสองตัว สามตัว และสี่ตัว จะสร้างคำกลอนที่ประกอบด้วย 日 10 ตัว และ 月 10 ตัวในแต่ละบรรทัด อย่างไรก็ตามเนื่องจากคำกลอนนี้ที่ประกอบด้วย 日 และ 月 ที่ซ้อนกันหลายครั้ง สามารถพบได้ในหลายพื้นที่ของจีน ไม่ใช่เฉพาะในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น ดังนั้นจุดสำคัญของคำกลอนในศาลเจ้าเต้าโบ้เก้ง (斗母宮) จึงไม่ใช่แค่การซ้อนตัวอักษรที่อ่านยาก แต่เป็นความหมายโดยรวมของคำกลอน โดยเฉพาะสามคำสุดท้ายของแต่ละบรรทัด คำว่า “หลงหลี่เซี่ยน” (龍里現) (ปรากฏในมังกร) นั้นทำให้ผู้คนสงสัยว่าหมายถึงอะไร ส่วนคำว่า “ตั้งเฉียนคุน” (定乾坤) (กำหนดฟ้าดิน) ถ้าใช้เพื่ออธิบายเทพเจ้าหรือเรื่องราวทั่วไป ก็จะฟังดูยิ่งใหญ่เกินไป และอาจถูกมองว่าเป็นการไม่เคารพ หากแต่ถ้ารู้ความเชื่อในเจ้าแม่เต้าโบ้ (斗母) ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในอารามเต้าโบ้ที่ได้รับการยอมรับจากทางการ การวิจัยก็ไม่ควรเริ่มจากผลลัพธ์ที่มีอยู่ในประวัติศาสตร์แต่แบบดั้งเดิม แต่ควรพิจารณา “หลงหลี่” (龍里) เป็นแหล่งกำเนิดก่อน ก็อาจพบว่าความเชื่อในเจ้าแม่เต้าโบ้แพร่หลายมากขึ้นในหลายพื้นที่ตามการตีความและการรวมสามศาสนาโดยกลุ่มศาสนาพื้นบ้าน และองค์กรพื้นบ้านเช่น สมาคมฟ้าดิน หงเหมิน (洪門天地會) ที่ขาดทรัพยากรและเงินทุนในการต่อต้านกลไกของราชสำนักราชวงศ์ชิง ก็อาจใช้เจ้าแม่เต้าโบ้และเทพเจ้าอื่น ๆ ในการเผยแพร่วัฒนธรรมดั้งเดิมและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อทำให้คนมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกัน (Wang, 2022 : 19)

นอกจากนี้ คำกลอนคู่ยังปรากฏคำว่า “นังหลี่เซี่ยน” (弄裡羨) และยังมีการเขียนเป็น “หลงหลี่เซี่ยน” (龍裡羨) หรือ (龍裡現) จากการศึกษา พบว่า หลงหลี่ เป็นชื่อสถานที่หนึ่งในกุ้ยโจว (贵州) ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของหัวหน้าการกบฏ ชื่อว่า เหอเหลียวชู่ (何了苦) ส่วนคำว่า “หลงหลี่เซี่ยน” (龍裡現) เป็นรหัสเรียกสมาชิกของเทียนตี้ฮุย (天地會) หรือสมาคมฟ้าดิน และชิงเหลียนเจี้ยว (青蓮教) หรือกลุ่มศาสนาพื้นบ้านในสมัยราชวงศ์ชิงตอนกลางถึงปลาย ซึ่งให้มารวมตัวกันที่หลงหลี่ ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องราวของสาขาต่าง ๆ ของกลุ่มศาสนาพื้นบ้านที่เรียกว่า “ชิงเหลียนเจี้ยว” (青蓮教) ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “เจตั่ว” หรือโรงเจ รวมถึงสาขาย่อยต่าง ๆ ที่แพร่กระจายในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงปลายราชวงศ์ชิงและต้นสาธารณรัฐจีน ทุกคนกล่าวว่า โรงเจบูชาเจ้าแม่เต้าโบ้ ซึ่งเคยแบ่งพระภาคลงมาในโลกมนุษย์ในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 เพื่อเผชิญกับชะตากรรมของชาวจีนที่ต้องเผชิญกับภัยภายในและภายนอก แม้ว่าพวกเขาจะมีสาขาต่าง ๆ กัน แต่ในหนังสือพิธีกรรมหลายเล่มกล่าวว่า ก่อนที่ชิงเหลียนเจี้ยวจะมีสาขามากมาย เหอเหลียวชู่ (何了苦) ซึ่งต่อมาได้รับการยกย่องให้เป็นปรมาจารย์รุ่นที่ 11 (第十一代祖师) ของทุกสาขาซึ่งต่างให้ความเคารพเป็นการแบ่งพระภาคของเจ้าแม่เต้าโบ้ตั้งแต่กำเนิด มีพลังวิญญานของเจ้าแม่... สืบทอดสายวิชาของปรมาจารย์อยู่... รับมอบคุณอายุวัฒนะที่หลงหลี่ (先天斗母化身，秉斗母之灵通……承吳祖之道脉……授金丹于龍里) ร่วมกัน (Wang, 2022 : 19)

คำกลอนคู่ในลักษณะคล้ายกันนี้ ยังพบที่ศาลเจ้าที่มีการบูชาพระกิวอ่องไต่เต้ของประเทศสิงคโปร์ Guo Yi (郭一) (2023) กล่าวว่า บทกลอนคู่ที่ใช้อักษรซ้ำกันซึ่งอยู่บริเวณหน้าวิหารหลัก ด้านข้างของแท่นบูชาวิหารหลัก และข้างประตูใหญ่ของวิหารหลัง ศาลเจ้าเฮกั๊งเต้าโบ้เก้ง (后港斗母宫) พบว่า บทกลอนที่มีการใช้อักษร 日 และ 月 ซ้ำ ๆ เป็นการใช้รูปแบบตัวอักษรเพื่อแสดงให้เห็นถึงการเน้นย้ำของผู้คิดบทกลอนต่อสัญลักษณ์ 日 และ 月 จากการรวมกันของอักษรพระอาทิตย์ (日) และ พระจันทร์ (月) เป็นอักษรหมิง (明) เป็นการบ่งบอกเป็นนัยถึงกลุ่มสมาคมลับจีน (中国私密会社) ในสมัยราชวงศ์ชิง หรือที่เรียกว่า “ฮุยตาง” (会党) ในปี ค.ศ. 1905 ซุนยัตเซ็น (孙逸仙) ได้กล่าวถึงความเข้าใจและกลยุทธ์ของกลุ่มสมาคมว่า จุดประสงค์ของกลุ่มสมาคมคือการต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิง จุดประสงค์นี้ได้เลือนหายไปในปัจจุบัน พวกเราจึงต้องทำให้มันชัดเจนขึ้น ซุนยัตเซ็นกล่าวว่ากลุ่มสมาคมที่เขาพูดถึงคือ หงเหมิน (洪门) ประวัติศาสตร์ของหงเหมินมีความเชื่อมโยงกับการต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิงในช่วงปลายราชวงศ์หมิงและต้นราชวงศ์ชิง แต่ในบริบทของซุนยัตเซ็น ความหมายของการต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิงได้เปลี่ยนไป คำพูดนี้ถูกตีความว่าเป็นชาตินิยมที่มีจิตสำนึกสมัยใหม่ บทกลอนที่ศาลเจ้าเฮกั๊งเต้าโบ้เก้งเน้นสัญลักษณ์อักษรหมิง (明) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเพณีของกลุ่มหงเหมิน แต่ไม่ได้หมายความว่ามีการก่อกบฏชาตินิยมของหงเหมินเกิดขึ้นที่นี่ จากสถานที่ที่บทกลอนปรากฏ (สองแห่งในวิหารหลัก หนึ่งในวิหารหลัง) และลักษณะของพื้นที่ส่วนตัวในวิหารหลัง บทกลอนนี้เหมือนกับรหัสลับของหงเหมิน ณ ศาลเจ้ากิวอ่อง (九皇庙) ในการรวมกลุ่มและประชุมหารือ อย่างไรก็ตาม ในบริบทของศาลเจ้าเต้าโบ้เก้ง บทกลอนนี้ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ อาจเป็นเพราะเหตุนี้ ศาลเจ้าได้สร้างเทวรูปเจิ้งเจิงกง (郑成功) ในปี ค.ศ. 2006 เพื่อให้แนวคิดการต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิงสมบูรณ์ขึ้น นอกจากนี้ การบูชาเทพเจ้าเสวียนเทียนซางตี้ (玄天上帝) ในฐานะเทพผู้พิทักษ์ราชวงศ์ต้าหมิงในวิหารยังเสริมความหมายของราชวงศ์หมิงในศาลเจ้านี้ (Guo, 2023)

จากการศึกษา พบว่า ศาลเจ้าเกาซี (高溪庙) ตั้งอยู่ในอำเภออวั้นเซียว (云霄) จังหวัดจางโจว (漳州) มณฑลฮกเกี้ยน (福建) เป็นศาลเจ้าต้นกำเนิดของสมาคมฟ้าดิน หรือเทียนตี้ฮุย (天地会) ยังมีชื่อเรียกอีกว่า หงเหมิน (洪门) ก่อตั้งโดยพระเถระ 5 รูป คือ ฟังต้าหัง (方大洪) ฉายาทาถรรพว่า ชิงฟางเถระ (清芳和尚) หูเต๋อตี้ (胡德帝) ฉายาทาถรรพว่า ชิงรุ (清如) หลี่ซือไค (李释开) ฉายาทาถรรพว่า ชิงเซิง (清生) ไช่เต๋อจง (蔡德忠) ฉายาทาถรรพว่า ชิงเฉา (青草) และ หม่าเซาซิง (马超兴) ฉายาทาถรรพว่า ชิงเซ่อ (清色) ผู้คนรุ่นหลังเรียกกันว่า “5 ปรมจารย์” (Lin, 1997 : 52) หรือก็คือ “5 ปรมจารย์แห่งเส้าหลิน” (少林五祖) มีเป้าหมายเพื่อล้มล้างราชวงศ์ชิง กอบกู้ราชวงศ์หมิง (反清复明) เมื่อสมาคมแตกสาขาออกไปหลายเขตหลายจังหวัดหลายมณฑล แต่ละสาขาก็มีชื่อต่างกันไปเลยมีการเรียกสมาคมเหล่านี้รวมกันว่า “ซานเหอฮุย” (三合会) ในประเทศไทยเรียกว่า “ซาฮะ” ตามสำเนียงฮกเกี้ยน เมื่อสมาคมเหล่านี้กระจายออกไปตามประเทศอื่น ๆ เริ่มปรับตัวประสมคัมเป็นการช่วยเหลือชาวจีนด้วยกันที่อยู่ต่างแดน คำว่า “อั้งยี่” (洪字) แปลว่า ตัวหนังสือสีแดง กลุ่มอั้งยี่ในประเทศไทยเป็นการตั้งสมาคมลับของคนจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย เพื่อใช้จัดการดูแลและแสวงหาผลประโยชน์กันเองในกลุ่มคนจีนอพยพที่เข้ามาเป็นแรงงานและค้าขายในประเทศไทย ปกครองกันด้วยระเบียบและกฎที่ตั้งขึ้นกันเองในอั้งยี่นั้น ๆ โดยแยกเป็นหลายกลุ่มอั้งยี่ แล้วแต่ใครจะเข้าร่วมกับกลุ่มอั้งยี่ใด ภายหลังแต่ละสมาคมมีลักษณะเป็นกลุ่มเฉพาะตน บางครั้งทะเลาะวิวาทกันเนื่องจากความขัดแย้งในผลประโยชน์ทางการเมือง การค้า หรือปัจจัยอื่น รัฐบาลจึงจัดให้เป็นกลุ่ม “สมาคมลับของคนจีน” หรือกลุ่มบุคคลที่มีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย เห็นได้จากความผิดฐานอั้งยี่ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 209 ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิจิตรดำเนินการและมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า ผู้จัดการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ ในคณะบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท (Benjakul, 2021 : 103)

ส่วนคติศาสนาเต๋าถือว่าเต้าโบ้เทียนจุนเป็นพระมารดาของเทพดาริกาทั้ง 9 เรียกว่า บักเต้าแซกุน (北斗星君) ผู้ถือบัญชาการตายของมนุษย์ ทำให้เกิดคติการบูชาดาวเหนือ เพื่อสืบชะตาต่ออายุขัย เทพดาริกาทั้ง 9 จึงดำรงอยู่ในสถานะมหาราช ซึ่งต่อมาถูกเรียกกันว่า “จิวหวงต้าตี้” หรือ “กิวหวงไต่เต้” แปลว่า นวราชาธิราช 9 พระองค์ ประกอบด้วย อุดรดาธิกาเทพ พระองค์ที่ 1 หยางหมิงทานหลางไท่ซิงจวิน (北斗第一阳明贪狼太星君) พระองค์ที่ 2 อินจิงจิวเหมินหยวนซิงจวิน (北斗第二阴精巨门元星君) พระองค์ที่ 3 เจินเหรินลู่จุนเจินซิงจวิน (北斗第三真人禄存真星君) พระองค์ที่ 4 เสวียนหมิงเหวินฉีร์หวู่ซิงจวิน (北斗第四玄冥文曲纽星君) พระองค์ที่ 5 ตานหยวนเหลียนเจินกัซซิงจวิน (北斗第五丹元廉贞罡星君) พระองค์ที่ 6 เปยจื่อฉีร์จิงจวิน (北斗第六北极武曲纪星君) พระองค์ที่ 7 เทียนเว่ยฟัวจวินกวนซิงจวิน (北斗第七天卫破军关星

君) พระองค์ที่ 8 ตั้งหมิงไ่ว่ผู้ชิงจวิน (北斗第八洞明外辅星君) และพระองค์ที่ 9 อินกวงเนยปีชิงจวิน (北斗第九隐光内弼星君) (Taoist Monastery of the White Clouds, 2004) ผู้เขียนจึงสันนิษฐานว่าจากคติความเชื่อความเป็นอูตรดาริกาเทพหรือมหาราชแห่งดาวกระบวยเหนือจึงมีการเรียกขานต่อท้ายเป็น “เป๋ยไ่ตั่วจิวหวง” หรือ “ปักเต้ากิวทอง” (北斗九皇) เมื่อผู้คนกราบไหว้บูชาในฐานะนาราชราชจึงเรียกขานเป็น “จิวหวงต้าตี้” หรือ “กิวทองไ่เต่” เนื่องด้วยเทพเจ้าทั้ง 9 พระองค์นี้ดำรงสถานะคล้ายเทพสูงสุดในเทวด้านานเทพปกรณัม เป็นผู้ปกครองจักรวาลและทุกสรรพสิ่ง และยังใช้เป็นคำเรียกขานอย่างเคารพที่มีต่อจักรพรรดิผู้มีคุณธรรมในยุคโบราณ นอกจากนี้ คำว่า “ต้าตี้” หรือ “ไ่เต่” (大帝) ยังใช้ในศาสนาและความเชื่อของจีนเพื่อเรียกเทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น อี้หวงต้าตี้หรือหยกทองไ่เต่ (玉皇大帝) ซึ่งหมายถึง เจ็กเซียงฮองเต้ ผู้ปกครองสวรรค์และถือว่าเป็นเทพเจ้าที่สูงที่สุดในบรรดาเทพเจ้าทั้งหลายของจีน ดังนั้น “จิวหวงต้าตี้” หรือ “กิวทองไ่เต่” จึงหมายถึงเทพเจ้าผู้ปกครองดาวเหนือ 9 พระองค์ ตามคติความเชื่อของศาสนาเต๋า

หากแต่การออกเสียงของชาวจีนฮกเกี้ยนในแถบเอเชียอาคเนย์ต่างเรียกขานว่า “กิวอ๋องไ่เต่” หรือ “กิวอ๋องไ่เต่” มากกว่าจะออกเสียงว่า “กิวทองไ่เต่” เห็นได้ว่า อักษรจีน 皇 กับ 王 ออกเสียงต่างกัน สำเนียงฮกเกี้ยนไ่ต๋ว้น ออกเสียงว่า หอง [hông] สำเนียงฮกเกี้ยนเฉวียนโจว ออกเสียงว่า ฮอง [hong2] ส่วนอักษร 王 ในสำเนียงฮกเกี้ยนต่างออกเสียงว่า อ๋อง [ông] เหมือนกัน แต่เพราะเหตุใดชาวจีนฮกเกี้ยนในแถบเอเชียอาคเนย์จึงออกเสียงอักษร 皇 เหมือนกับอักษร 王 ผู้เขียนมีความเห็นว่า อาจจะเป็นเพราะต้องการหลบหลีกการเรียกขานที่สื่อความหมายถึงองค์จักรพรรดิ ตามที่วิเคราะห์ข้างต้นว่าคือพระเจ้าหลู่หวังหรือโล่อ๋อง เนื่องจากการจัดงานกินเจถือเป็นภารกิจหลักในการเคลื่อนไหวต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หากความลับรั่วไหลจะโดนจับประหารได้ จึงใช้ศาสนาความเชื่อมาบังหน้า ด้านหน้าห้องปฏิบัติการกิจลับจึงสร้างเป็นโต๊ะแท่นบูชาเทพเจ้าดาวกระบวยเหนือ 9 พระองค์ จุดประสงค์เพื่อตอบดาทางการไม่ให้ลัทธิถึงภารกิจเคลื่อนไหวที่มีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูการปกครองของชาวจีนและขับไล่การปกครองของชาวมณฑุ โดยอ้างถึงคติการบูชาดาวเหนือเพื่อสืบต่อดวงชะตาของผู้ศรัทธา สร้างมนต์คาถาแห่งความจงรักภักดีที่จะเสริมชะตาบ้านเมืองให้ยั่งยืนสถาพร ทางทางจึงไม่สงสัยและไม่ได้ออกกฎบังคับห้ามใด ๆ ทั้งนี้ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าการออกเสียงตามสำเนียงฮกเกี้ยนคำว่า “กิวทองไ่เต่” (九皇大帝) พ้องเสียงกับคำว่า “กิวทองไ่เก้” (救皇大帝) เพื่อต้องการสื่อความหมายว่า แผนการใหญ่เพื่อช่วยกอบกู้ราชวงศ์ เนื่องจากอักษร 皇 ยังสื่อความหมายถึงราชวงศ์ ราชสกุล ราชสำนัก (皇室) ซึ่งในบริบทนี้ก็คือราชวงศ์หมิง ผู้ที่สืบเชื้อสายโดยตรงจากจักรพรรดิหมิง และราชสำนักหมิงนั่นเอง

ดังนั้นสามารถสรุปข้อสันนิษฐานได้ว่า เทพเจ้าที่ชาวจีนฮกเกี้ยนต่างบูชาในงานประเพณีถือศีลกินผักทางภาคใต้ของไทยสามารถแบ่งออกเป็น 2 บริบท คือ 1.บริบทฉากหน้า บูชาเทพเจ้าดาวกระบวยเหนือ หมายถึงกลุ่มดาวที่ประกอบด้วยดาว 7 ดวงหลักของกลุ่มดาวหมีใหญ่ (北斗七星) และดาวเสริมอีก 2 ดวงที่เรียกว่า ไ่ว่ผู้ (外辅) และเนยปี (内弼) ซึ่งทางคติเต๋ามีความเชื่อว่า ดาวทั้ง 2 ดวงนี้ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ผู้ใดมองเห็นจะมีอายุยืนยาว จึงรวมเป็น 9 ดวง และมีการจุดตะเกียง 9 ดวงเพื่อบูชาดาวทั้ง 9 ทั้งยังมีการประกอบพิธีกรรมบูชาดาวทั้ง 9 นี้ในช่วงวันที่ 1-9 เดือน 9 ตามปฏิทินจันทรคติจำนวน 9 วัน 9 คืน เห็นได้จากการจัดวางตำแหน่งโต๊ะแท่นบูชาเทพเจ้าปักเต้าแซกุน (北斗星君) ภายในศาลเจ้ากิวอ๋องเอี้ย จังหวัดตรัง ซึ่งอยู่ทางด้านซ้ายมือ (ขณะไหว้) ของโต๊ะแท่นบูชาพระกิวอ๋องไ่เต่ 2.บริบทฉากหลัง บูชาพระเจ้าหลู่หวังหรือโล่อ๋อง (鲁王) จูอี้ไห่ (朱以海) ผู้สืบเชื้อสายราชวงศ์หมิงไ่ต๋โดยตรง ผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านราชวงศ์ชิงและพยายามฟื้นฟูราชวงศ์หมิง มีการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวในหลายพื้นที่ทางใต้ของจีน รวมทั้งพื้นที่แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และพยายามรวบรวมกำลังเพื่อสู้รบกับกองทัพชิง ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า จากการที่พระเจ้าหลู่หวังมีพระนามว่า จูอี้ไห่ ประกอบด้วยอักษรคำว่า “ไห่” (海) มีความหมายว่า ทะเล จึงอาจเป็นที่มาของการประกอบพิธีกรรมรับเจ้าและส่งเจ้าทางทะเลหรือแม่น้ำ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวได้ลงตัว ผู้เขียนยังสามารถเชื่อมโยงธรรมเนียมการใส่มันเทศในข้าวต้มซึ่งเป็นอาหารเจเมื่อเที่ยงที่ทางศาลเจ้ากิวอ๋องเอี้ย จังหวัดตรัง จัดให้สาธุชนได้รับประทาน จากการที่พระเจ้าหลู่หวังได้รับสมัญญานามว่า “ราชามันเทศ” จึงอาจเป็นภูมิปัญญาของชาวจีนฮกเกี้ยนในอดีตที่จะพยายามสื่อความหมายถึงพระเจ้าหลู่หวังก็เป็นได้ สอดคล้องกับ Yang Zaiping (杨再平) ที่ได้กล่าวว่า มีเรื่องเล่ากันในหมู่ชาวบ้านที่เกาะจินเหมินว่า พระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ไห่ ซึ่งเคยอาศัยอยู่ที่เกาะจินเหมินเป็นเวลา 8 ปี ในช่วงที่พระองค์ประทับอยู่ที่นั่น ทรงโปรดปรานรสชาติของมันเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากการคมนาคมบนเกาะไม่สะดวก หากมีการขาดแคลนข้าวสารอันเนื่องจากการขนส่ง พระองค์มักจะใช้มันเทศที่ปลูกในท้องถิ่นเป็นเครื่องเสวย ดังนั้นชาวบ้านจึงเรียกเขาว่า “ราชามันเทศ” (蕃薯王) หรือ “ราชามันหวาน” (地瓜王) (Minnan Cultural Association, 2020)

นอกจากนี้ในพิธีกรรมการส่งเจ้าทางทะเลในพิธีกินเจมีความเชื่อมโยงกับพระเจ้าหลู่หวังจูอี้ให้ เนื่องจากชีวประวัติของพระองค์เกี่ยวข้องกับทะเล กองทัพชิงเข้ายึดครองเจ้อเจียงและฮกเกี้ยน พระองค์จึงเสด็จลี้ภัยทางทะเล ทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่บนเกาะกลางทะเล ร่อนเร่อยู่ในน่านน้ำทะเลพื้นที่มณฑลเจ้อเจียงและฮกเกี้ยน ทรงดำรงพระชนม์ชีพอย่างยากลำบากตั้ง “น้ำคือกำแพงเมือง เรือคือพระราชวัง” พระองค์จึงได้รับสมัญญาว่า “ให้ซังเทียนจื่อ” (海上天子) แปลว่าจักรพรรดิแห่งท้องทะเล (Huang, 2006) ดังนั้นการประกอบพิธีกรรมนี้จึงสื่อนัยว่าเป็นการรำลึกถึงพระองค์ และพิธีกรรมอัญเชิญเจ้าออกแห่รอบเมืองจะมีพระราชยานใหญ่เพียงหนึ่งเดียว ซึ่งเรียกว่า “ตัวเหลียน” (大辇) ใช้เป็นพระราชพาหนะที่ประทับของเจ้าในขบวนแห่ โดยเจ้าในบริบทนี้จึงน่าจะหมายถึงพระเจ้าหลู่หวังจูอี้ให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพิธีกรรมนี้ที่กล่าวว่าเป็นการกราบทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินเพื่อออกเยี่ยมเยียนราษฎรและตรวจตราสภาพบ้านเมืองขององค์จักรพรรดิ สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน เห็นได้ว่าทั้งแบบฉากหน้าและฉากหลังต่างปฏิบัติพร้อมกันได้อย่างกลมกลืนและผสมผสานกันอย่างลงตัว ไม่เป็นที่จ้องจับผิดจากทางการในอดีต

สรุปผลการศึกษา (Conclusion)

จากเนื้อหาแผ่นศิลาจารึกสุสานผู้สำเร็จราชการหลู่หวังแห่งราชวงศ์หมิง ซึ่งจารึกข้อความไว้ว่า ผู้สำเร็จราชการราชวงศ์หมิงพระเจ้าหลู่หวัง มีพระนามจริงว่า อี้ไห่ (以海) เป็นพระราชนัดดารุ่นที่ 10 ของจักรพรรดิ หมิงไท่จู (明太祖) ตำแหน่งพระเจ้าหลู่หวังพระองค์แรกที่ได้รับการแต่งตั้งคือ พระเจ้าจูถาน (朱檀) พระโอรสองค์ที่ 9 ของปฐมจักรพรรดิหมิงไท่จู แต่บางแหล่งข้อมูลมีการกล่าวว่า จูอี้ไห่ เป็นพระราชนัดดารุ่นที่ 9 จึงทำให้ผู้คนเรียกว่า “จิวหวังเหยีย” หรือ “กิวอ๋องเอี้ย” (九王爷) ซึ่งจากการศึกษาพระราชประวัติแล้วสรุปได้ว่า พระองค์เป็นพระราชนัดดารุ่นที่ 10 ไม่ใช่รุ่นที่ 9 และไม่ได้เป็นพระโอรสพระองค์ที่ 9 ตามที่เล่าขานกันมา ข้อเท็จจริงในการส่งสารของชาวบ้านถิ่นฮกเกี้ยนให้มีความเกี่ยวข้องกับเลข 9 มีจุดประสงค์เพื่อต้องการความหมายการป้องกันสิ่งร้ายแรงเงินฮกเกี้ยนของเลข 9 คือคำว่า “กิว” [giu3] (九) ซึ่งป้องกันกับคำว่า “กิว” [giu5] (救) แปลว่า ช่วยเหลือ เห็นได้ว่าต้องการสื่อความหมายให้ช่วยกอบกู้ราชวงศ์หมิงกลับคืน และยังสอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่พระเจ้าหลู่ฮวง จูถาน (鲁荒王朱檀) เป็นพระโอรสองค์ที่ 10 ของปฐมจักรพรรดิราชวงศ์หมิง ไม่ใช่พระองค์ที่ 9 ตามที่ระบุในแผ่นศิลาจารึก ทั้งนี้พระโอรสองค์ที่ 9 คือ พระเจ้าเจ้าหวัง จูฉี (赵王朱杞) แสดงให้เห็นว่าพระเจ้าหลู่หวังไม่มีความเชื่อมโยงกับเลข 9 แต่ประการใด ส่วนบางตำนานเล่าขานว่า วันที่ 9 เดือน 9 (ปฏิทินจันทรคติ) เป็นวันที่พระเจ้าหลู่หวังสิ้นพระชนม์ ชาวบ้านถิ่นฮกเกี้ยนจึงจัดงานกินเจ 9 วัน 9 คืน จากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ระบุชัดเจนว่า พระเจ้าหลู่หวัง จูอี้ไห่ สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 13 เดือน 11 ปีที่ 16 รัชศกหย่งลี่ (永历十六年十一月十三) (ตรงกับวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 1662) สอดคล้องกับวันสิ้นพระชนม์ที่กล่าวในแผ่นศิลาจารึกซึ่งระบุว่า พระเจ้าหลู่หวังมีพระอาการประชวรด้วยโรคหอบหืด ในวันที่ 13 เดือน 11 ปีเร็นอัน (壬寅十一月十三日) พระองค์สิ้นพระชนม์จากการสำลักพระเสมหะ เมื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงในหนังสือประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิง 《明史》 ซึ่งกล่าวไว้ว่า “พระเจ้าหลู่หวังสิ้นพระชนม์เนื่องจากเจ็บเจิงกงสั่งให้คนมาลอบปลงพระชนม์ด้วยการจมน้ำ” เป็นเหตุทำให้เกิดความเข้าใจประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงคลาดเคลื่อน การค้นพบแผ่นศิลาจารึกนี้ทำให้ช่วยล้างมลทินให้กับเจิงเจิงกงที่ถูกกล่าวหามานานกว่า 300 ปี อีกด้วย

ทั้งนี้ จากการศึกษาเนื้อหาในป้ายคำกลอนคู่ที่มีนัยความหมายบางประการจากศาลเจ้าที่จัดงานประเพณีถือศีลกินผักมายาวนานเกือบ 200 ปี ทั้งในศาลเจ้าทางภาคใต้ของไทย รวมทั้งศาลเจ้าในมาเลเซียและสิงคโปร์ ทำให้ทราบถึงจุดประสงค์เพื่อต้องการส่งสารที่เป็นเป้าหมายหลักคือ การต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิง การตั้งบูชาและประดิษฐานเทพประติมาองค์เต้าโบ้เทียนจุนเพื่อต้องการสื่อความหมายจากอักษรจีนที่หมายถึงดวงอาทิตย์และดวงจันทร์มารวมกันก็คืออักษรจีน คำว่า หมิง (明) ซึ่งหมายถึงราชวงศ์หมิง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สิวหลี่อิง (徐李穎) ที่เชื่อว่าศาลเจ้าที่บูชาพระกิวอ๋อง โดยเฉพาะบริเวณที่ตั้งกระถางรูปของพระกิวอ๋อง มักมีการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด ไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าไปได้ตามอำเภอใจ ซึ่งสิ่งนี้ก็สอดคล้องกับลักษณะความเป็นความลับของสมาคมหงเหมิน (洪门会) หรือกลุ่มสมาคมลับฮกเกี้ยนที่มีเป้าหมายหลักคือ โค่นล้มราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของหลี่เฟิงเม่า (Li, 2009) ที่กล่าวถึงอักษรจีนซึ่งสลักอยู่บนเสาของศาลเจ้าหนานเทียน (南天宮) ประเทศมาเลเซีย ความว่า อักษร “日昞晶晶乾坤定，月朋朋晶靦靦”

ตัวอักษรแรกของกลอนคู่นี้ ชื่อนความหมายที่สื่อถึงคำว่า “รื่อเจ้าจิงหัว” (日照精华) (แสงอาทิตย์ส่องประกาย) และ “เย่วเฟิงหลงตั้ง” (月朋浪荡) (พระจันทร์ส่องลอยอิสระ) ซึ่งรวมกันเป็น “หมิง” (明) (ความสว่าง หรือราชวงศ์หมิง) แต่สามตัวอักษรหลังกลับมีความแตกต่างกัน ทว่าทั้งหมดกลับสื่อความไปที่คำว่า “ตั้งเจียนคุน” (定乾坤) หรือ “เจียนคุนตั้ง” (乾坤定) (กำหนดฟ้าดิน หรือฟ้าดินมั่นคง) ร่วมกัน (อีกวรรคหนึ่งคือ หลงหลี่เซี่ยน (龙里羨) ยังไม่สามารถตีความได้ชัดเจน) ซึ่งการใช้คำชื่อนความหมาย เป็นรูปแบบที่ใช้กันทั่วไปในศาสนา โดยเฉพาะในศาสนาเต๋า แต่ก็ยังเป็นรูปแบบที่นิยมในกลุ่มสมาคมลับด้วย ตั้งแต่ยุคแรกของสมาคมฟ้าดิน (天地会) ที่ใช้เพื่อปกปิดกิจกรรมการปฏิวัติของตน จนกระทั่งพัฒนาเป็นสมาคมลับที่รวมตัวกันตามภูมิภาคและกลุ่มสาขาอาชีพ เช่น สมาคมอี่ซิง (义兴会) เห็นได้ว่า การตีความกลอนคู่นี้ควรเริ่มจากบริบททางวัฒนธรรมของประวัติศาสตร์สมาคมลับ เพราะคำว่า “ตั้งเจียนคุน” (定乾坤) เกี่ยวข้องกับการกบฏเพื่อโค่นราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิงสามารถยืนยันได้จากการใช้ปี่รัชศก “หลงเฟย” (龙飞) (มังกรเหิน) ซึ่งเป็นชื่อปีที่เจิ้งเจิงกง (郑成功) ได้รับพระบรมราชโองการจากจักรพรรดิหย่งลี่ (永历) ให้ไปตรวจราชการทางตะวันออก และถือว่าปีหลงอู่ (隆武) เป็นชื่อปีรัชศกในการปกครองแผ่นดิน

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สี่วี่หลี่อิ่ง (徐李穎) ซึ่งกล่าวว่า ป้ายรหัสลับของศาลเจ้าไฮ่กั๊งเต้าโบ้เก้ง ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีอักษรจีนดังนี้ “日昞晶晶弄里羨，月朋朋朋定乾坤” เห็นได้ว่า คำกลอนคู่นี้เป็นตั้งธงใหญ่ของการ “โค่นชิงฟื้นฟูหมิง” (反清复明) โดยคำว่า “ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์รวมกัน” ก็คืออักษร “หมิง” (明) นั่นเอง ด้วยคำกลอนคู่นี้ เราสามารถยืนยันได้ว่า “พระกิวอ่องไต้เต่” ในศาลเจ้าไฮ่กั๊งเต้าโบ้เก้ง ไม่ใช่กลุ่มดาวปักเต้า (北斗星) ที่ใช้ทิศทางบนฟ้า และก็ไม่ใช่ “9 จักรพรรดิ” ยุคโบราณของจีน แต่เป็นเทพผู้คุ้มครองของสมาคมหงเหมิน ซึ่งมีเป้าหมายในการโค่นราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิง และยังเป็นพยานในการสาบานด้วยเลือดอีกด้วย ที่ศาลเจ้าไฮ่กั๊งเต้าโบ้เก้ง (后港斗母宫) คำกลอนคู่นี้ถูกสลักไว้บนแท่นบูชา เส้า และประตูทางเข้า แสดงถึงบทบาทในเชิงสัญลักษณ์อย่างชัดเจนมาก ซึ่งตามบันทึกของหลี่เม้าเซ็ง (李茂盛) นักพรตผู้ล่วงลับแห่งศาลเจ้าที่เซียงกั๊งเซียง (香港巷) ขณะยังมีชีวิตอยู่ เขาได้คัดลอกไว้ว่า คำอ่านของกลอนคู่นี้คือ “日月精华龙里羨，月朋浪荡定乾坤” ดังนั้น สรุปผลของข้อสันนิษฐานได้ว่า จากการปรากฏคำกลอนคู่ในศาลเจ้า สามารถช่วยยืนยันได้ว่าพระกิวอ่องไต้เต่ในงานประเพณีถือศีลกินผักของไทย มาเลเซียและสิงคโปร์อาจจะไม่ได้สื่อความหมายจากบริบทจากหน้าที่บูชาเทพเจ้าดาวกระบวยเหนือทั้ง 9 บนท้องฟ้า ไม่ใช่ 9 บุรพกษัตริย์ในยุคโบราณและไม่ใช่อ่อง เจ้าผู้ครองแคว้นพระองค์ที่ 9 หากแต่ต้องการสื่อความหมายจากบริบทจากหลังที่บูชาในฐานะเทพเจ้าผู้คุ้มครองสมาชิกของกลุ่มสมาคมลับที่มุ่งหมายต่อต้านราชวงศ์ชิงและฟื้นฟูราชวงศ์หมิง ซึ่งก็คือพระเจ้าหลู่หวั่ง จู้อี้ให้ ผู้สืบสายพระโลหิตพระราชวงศ์หมิงได้

รายการเอกสารอ้างอิง (References)

- Benjakul, S. (2021). *Bramuan Kotmai Aya (Chabap Somboon)*. [Criminal Code (Complete Edition)]. Retrieved 25 October 2024, from https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=14551&table=files_biblio (In Thai)
- Chinese Text Project. (2006-2025). *Huang qing shu shi-juan san shi er*. [The Imperial Qing Bibliography: Volume 32]. Retrieved 25 October 2024, from <https://ctext.org/wiki.pl?if=en&chapter=432399> (In Chinese)
- Chen, Ch. (2013). *Zai li fa zheng tong yu zheng zhi xian shi zhi jian-Lu wang zai jin men huo dong ji xiang guan li shi ji yi de yan jiu*. [Between Ritual Law and Orthodox Political Reality - A Study of Lu Wang's Activities in Jinmen and the Historical Memories Associated With Them]. *Fujian-Taiwan Cultural Research*, 33(1), 5-17. (In Chinese)
- Guo, Y. (2023). Palace Beyond the City: Spatial Narratives and Symbolic Representations of Singapore's Hougang Tou Mu Temple. Retrieved 25 May 2024, from <https://journal.ndhu.edu.tw/離城之宮：新加坡後港斗母宮的空間敘述與符號呈/>
- He, B., & Yue, Q. (1990). *Zhong guo gong ting zhi shi ci dian*. [Dictionary of Chinese Court Knowledge]. Beijing: China International Radio Press. (In Chinese)
- Huang, J. H. (2006). Zhu Yihai, the 'Emperor of the Sea' in the Valley of Tigers and Wolves. Retrieved 20 May 2025, from <http://paper.wenweipo.com/2006/07/25/OT0607250008.htm> (In Chinese)

Historical Background Context about the Worship of “Phra Kiu Ong Yah”, E4942 (1-19)

- Jiang, B. (2024). *Jin men xian shi ji “Ming qing jin men cheng yi ji” bao cun wei hu ji hua cheng guo bao gao shu*. [Research Report on the Preservation and Maintenance Plan of Historical Sites in Jinmen district: Ming and Qing Kinmen City Relics]. Jincheng Town, Kinmen County: Kinmen County Bureau of Culture. (In Chinese)
- Jincheng Township Municipality Office, Jinmen District. (2019). *Jin cheng zhe zhi • di si pian kai tuo pian*. [Jincheng Township Chronicles: Chapter 4—Pioneering Section]. Jin Men: Jincheng Township Municipality Office, Jinmen District. (In Chinese)
- Li, F. M. (2020). *Cong sheng jiao dao dao jiao-Ma hua she hui de jie su、xin yang yu wen hua*. [From Sacred Teachings to Taoism: Festivals, Beliefs, and Culture in the Malaysian Chinese Community]. Tai pei: National Taiwan University Press Center. (In Chinese)
- Li, F. M. (2009). Wang chuan、Chuan hua、Jiu huang chuan: Dai xun san xing de yi shi xing kua jing [King's Ship, Ship Paintings and Nine Emperor's Ships: Ritual Border Crossing in Three Types of Inspection by Decree]. *Kong jian yu wen hua chang yu: Kong jian zhi yi xiang、Shi jian yu she hui de sheng chan*. [Space and Cultural Fields: The Imagery, Practice, and Social Production of Space]. Taipei: Institute of Sinology. (In Chinese)
- Lin, W. (1997). *Tan tan shao lin wu zu quan*. [A Discussion on Shaolin Five Ancestors Fist]. Bei jing: Forbidden City Publishing House. (In Chinese)
- Minnan Cultural Association. (2020). The Minnan Cultural Association Is Planning a Search for the Real and Fake Historical Sites of Prince Lu of Southern Ming. Retrieved 25 October 2024, from https://www.kinmen.gov.tw/News_Content2.aspx?n=98E3CA7358C89100&s=EFCE66525B2D9851&Create=1 (In Chinese)
- National Museum of History, Taiwan. (2011). *Epitaph of Prince Lu, the Regent of the Ming Dynasty*. Retrieved 17 February 2024, from https://www.nmh.gov.tw/News_Publish_Content.aspx?n=6998&s=174486
- Ni, J. (2006). *Huan jing yi shu • Di san dan yuan • Jing guan*. [Environmental Art: Unit 3 – Landscape]. Tai pei: National Taiwan Arts Education Center. (In Chinese)
- Ninsa-nguandecha, J. (2014). *Tamnan Phra Kiu Hong Tai Te Kap Khwam Cheua Nai Sangkhom Thai*. [The Legend of Kiu Hong Tai Te with the beliefs in Thai Society]. Silpakorn University Journal, 34(2), 63-80. (In Thai)
- Ninsa-nguandecha, J. (2023). *Jak Rong Phra Kin Phak Su San Chao Kiu Ong Yeah Changwat Trang*. [From “Khin Phak Shrine” to “Kew Ong Yeah Shrine, Trang Province”]. Rusamilae Journal 44(2), 64-81. (In Thai)
- “Prakat Krom Song Soem Watthanatham Reuang Kan Khuen Banchii Moradok Phum Panya Thang Watthanatham B.E. 2561”. [Announcement of the Department of Cultural Promotion on the Registration of Intangible Cultural Heritage, B.E. 2561 (2018)]. (2018). The Royal Thai Government Gazette, 135(27 June 2018). 3-4. (In Thai)
- Taoist Monastery of the White Clouds. (2004). The Sutra of Life Extension of the Supreme Mysterious North Star. Retrieved 10 February 2024, from <https://archive.org/details/beidoujing> (In Chinese)
- Wang, Ch. F., (2008). *National Tragedy: The Hongmen Tiandihui Hidden Behind Malaysia's Jiuhuang Gods Belief*, (n.p.), The 5th International Conference on Taiwanese and Southeast Asian Culture and Literature: Development and Approaches, June 1, 2008. Taiwan, Fo Guang University.
- Wutthipanich, D. (2001). “Poetry and Couplets in Praise of the Ming Dynasty” in *Chin Thaksin: Withee Lae Phalang*. [Southern Chinese: Ways and Strengths]. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF) Office. (In Thai)
- Yang, B. (2012). [Chronological Table of Chinese History (Volume II)], Beijing: People's Literature Publishing House. (In Chinese)
- Zhao, Y., & Cui, D. (2022). *Qing ming ding ge zhi ji Liu qiu dui wai bang jiao zai Nan ming yu Qing zhi jian de jian nan jue ze*. [Ryukyu's Diplomatic Dilemma Between the Southern Ming and Qing Dynasties During the Ming-Qing Transition Period]. *Journal of Southwest University (Social Science Edition)*, 48(6), 253-261. (In Chinese)

Historical Background Context about the Worship of “Phra Kiu Ong Yah”, E4942 (1-19)

- Zhang, T., & Others. (1739). The “History of Ming”, The fourth volume of the “Biographies” section. Retrieved 25 July 2024, from https://www.shidianguji.com/ens/book/LS0024/chapter/LS0024_146?page_from=reading_midpage&version=15 (In Chinese)
- Zhang, Y. J. (2014, June 25). “*Jiu huang xin yang*” *qi yuan xin kao*. [A Fresh Perspective on the Origins of the Jiu Huang Faith]. *Zhong guo she hui ke xue bao*. [Chinese Social Sciences Today], pp. A08. (In Chinese)
- Zhi, L. (2020, May 26). *Yuan de ci shen zhang bao guo*. [May This Body Forever Serve the Nation]. Consumer Daily, pp. C2. (In Chinese)
- Zhu, F. (1979, May 28). Jiu Wang Ye [Kiu Ong Yah]. *Nan Yang Shang Bao* [Nanyang Siang Pau], pp.19 (In Chinese)